

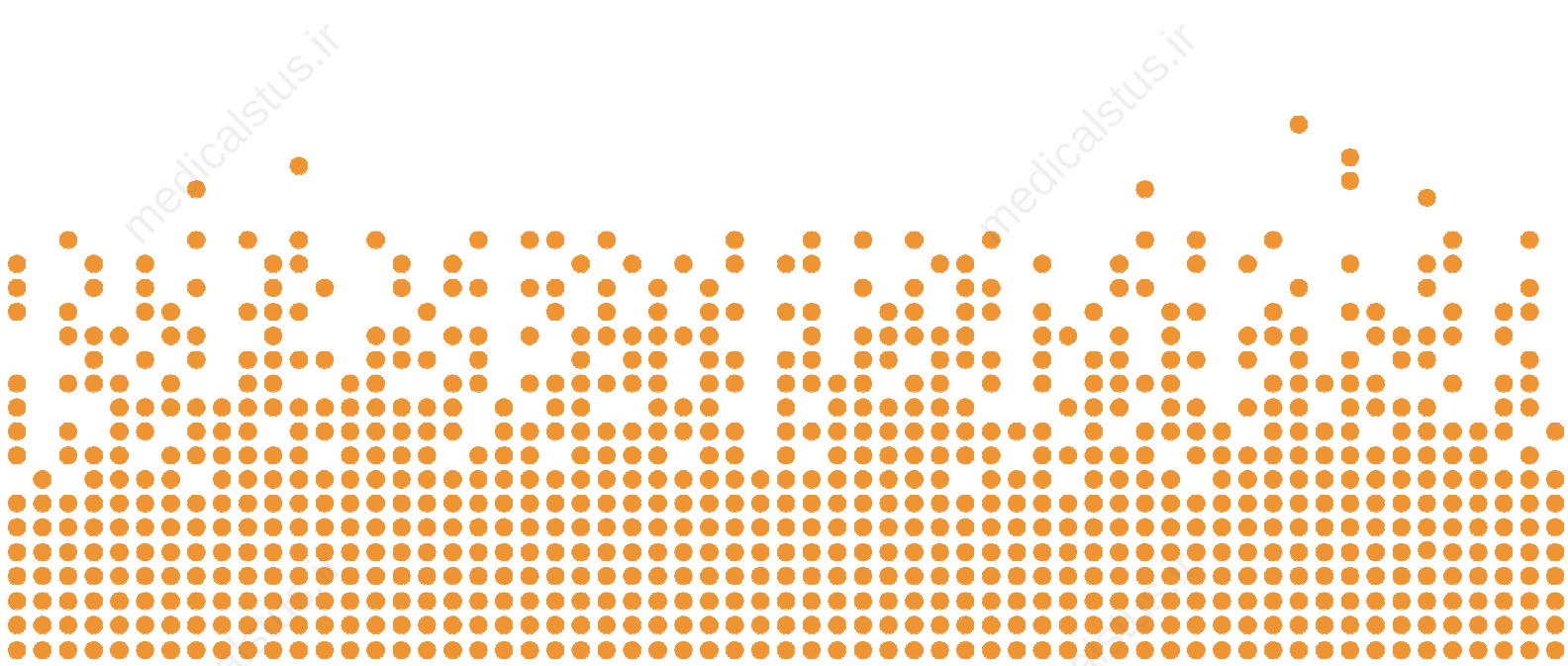
گزیده

پاسخ تشریحی

آزمون سراسری سال ۱۴۰۱

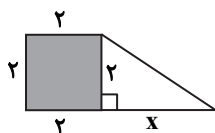
گروه آزمایشی علوم انسانی
(داخل کشور)

ریاضی

۱۰۱- پاسخ: گزینه ۴

«حل مسائل توصیفی به کمک معادله درجه اول»

$$4 = \frac{1}{3} \left(\frac{1}{2} \times 2x \right) + 3 \Rightarrow \frac{1}{3}x = 1 \Rightarrow x = 3$$

$$\text{مساحت دوزنقه} = \frac{2+5}{2} \times 2 = 7$$

۱۰۲- پاسخ: گزینه ۱

«معادله گویا و روابط بین ریشه‌های معادله درجه دوم»

طرفین معادله را در $(x-2)(x+3)$ ضرب می‌کنیم:

$$x(x+3) - 3(x-2) = 2(x^2 + x - 6) \Rightarrow x^2 + 3x - 3x + 6 = 2x^2 + 2x - 12$$

$$\Rightarrow x^2 + 2x - 18 = 0 \Rightarrow \text{حاصل ضرب ریشه‌ها} = \frac{c}{a} = -18$$

۱۰۳- پاسخ: گزینه ۲

«ضابطه تابع خطی»

$$m = \frac{3+4}{-1-2} = \frac{-7}{2} \Rightarrow y+4 = -\frac{7}{2}(x-1)$$

ابتدا با نقاط $(1, -4)$ و $(-1, 3)$ ضابطه تابع خطی را می‌نویسیم:

$$a+4 = -\frac{7}{2}(-2-1) \Rightarrow a+4 = \frac{21}{2} \Rightarrow a = \frac{13}{2} = 6.5$$

اینک نقطه $(-2, a)$ را در معادله جای‌گذاری می‌کنیم:

۱۰۴- پاسخ: گزینه ۳

«مفهوم تابع»

$$\begin{cases} (1, x-2y), (1, -7) \Rightarrow x-2y = -7 \\ (9, 5), (9, x+y) \Rightarrow x+y = 5 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} x = 1 \\ y = 4 \end{cases} \Rightarrow \frac{x^2+y^2}{-x-4y} = \frac{1+16}{-1-16} = \frac{17}{-17} = -1$$

۱۰۵- پاسخ: گزینه ۲

«تابع همانی، تابع ثابت، اعمال روی توابع»

$$f(x) = (|a|-|b|)x \xrightarrow{\text{همانی}} |a|-|b| = 1 \quad (*)$$

$$g(x) = (b^2-1)x + (a^2+1)c \xrightarrow{\text{ثابت}} b^2-1 = 0 \Rightarrow b^2 = 1$$

$$\Rightarrow b = \pm 1 \xrightarrow{(*)} |a|-1 = 1 \Rightarrow |a| = 2 \Rightarrow a = \pm 2$$

$$\Rightarrow \begin{cases} f(x) = x \\ g(x) = \delta c \end{cases} \xrightarrow{(f-g)(x)=x+\delta} f(x)-g(x) = x+\delta \Rightarrow x-\delta c = x+\delta \Rightarrow -\delta c = \delta \Rightarrow c = -1$$

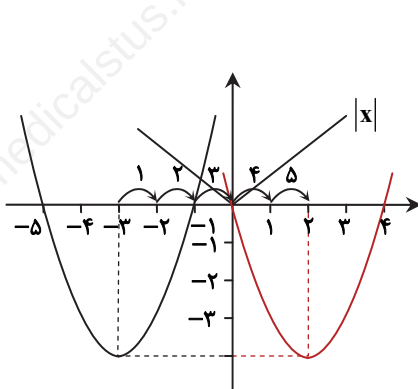
$$a = 2 \xrightarrow{c=-1} ac = -2$$

$$a = -2 \xrightarrow{c=-1} ac = 2$$

مقادیر قابل قبول برای ac عبارت‌اند از:

۱۰۶- پاسخ: گزینه ۴

«نمودار تابع درجه ۲ و نمودار تابع قدرمطلق»

$$y = x^2 + 6x + 5$$

$$x_S = \frac{-b}{2a} = \frac{-6}{2} = -3$$

$$y_S = 9 - 18 + 5 = -4$$

$$S \text{ رأس سهمی } (-3, -4)$$

$$x = 0 \Rightarrow y = 5$$

$$y = 0 \Rightarrow x^2 + 6x + 5 = 0 \Rightarrow \begin{cases} x = -1 \\ x = -5 \end{cases}$$

مطابق شکل کافی است نمودار سهمی را ۵ واحد به سمت راست ببریم تا طول نقاط مشترک آن با تابع قدرمطلق x یکی صفر و دیگری عدد مثبت شود که هر دو نامنفی‌اند.

۱۰۷- پاسخ: گزینه ۳

«تابع جزء صحیح»

$$f(x) = [-3x] + 1$$

$$f(-0.7) = [-3(-0.7)] + 1 = [2.1] + 1 = 2 + 1 = 3$$

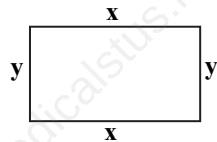
$$f(-0.07) = [-3(-0.07)] + 1 = [0.21] + 1 = 0 + 1 = 1$$

$$f(-0.7) - f(-0.07) = 3 - 1 = 2$$

۱۰۸- پاسخ: گزینه ۳

«بهینه‌سازی به کمک تابع درجه دوم»

$$2x + 2y = 30 \Rightarrow x + y = 15 \Rightarrow y = 15 - x \quad (*)$$

$$S = xy \stackrel{(*)}{=} x(15 - x)$$

$$S = -x^2 + 15x$$

$$S_{\max} = \frac{-\Delta}{4a} = \frac{-(225 - 0)}{4(-1)} = \frac{225}{4} = 56.25$$

۱۰۹- پاسخ: گزینه ۲

«نمودار میله‌ای و میانگین داده‌ها»

با توجه به ارتفاع میله‌ها، بزرگ‌ترین داده ۹ است. مابقی داده‌ها در حالت حداقلی می‌توانند ۱، ۲ و ۳ و در حالت حداکثری می‌توانند ۶، ۷ و ۸ باشند که در این صورت داریم:

$$\bar{x}_{\min} = \frac{1+2+3+9}{4} = 3.75$$

$$\bar{x}_{\max} = \frac{6+7+8+9}{4} = 7.5$$

پس میانگین داده‌ها می‌تواند عددی بزرگ‌تر مساوی ۳/۷۵ و کوچک‌تر مساوی ۷/۵ باشد که در این میان فقط گزینه ۲ یعنی $\bar{x} = 4$ می‌تواند میانگین داده‌ها باشد.

۱۱۰- پاسخ: گزینه ۱

«نمودار راداری»

$$\frac{360}{45} = 8$$

۱۱۱- پاسخ: گزینه ۴

«ترکیب گزاره‌ها»

با بررسی گزینه‌ها متوجه می‌شوید که در حالتی که p نادرست و q درست باشد، ارزش گزاره نادرست است؛ زیرا:

$$[(\sim p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow \sim q)] \Rightarrow p \equiv [(T \Rightarrow T) \wedge (F \Rightarrow F)] \Rightarrow F \equiv (T \wedge T) \Rightarrow F \equiv T \Rightarrow F \equiv F$$

پس گزینه ۴ یعنی p و q نادرست، پاسخ است.

۱۱۲- پاسخ: گزینه ۲

«شاخص آماری خط فقر»

می‌دانیم اگر همه داده‌های آماری k برابر شوند، میانگین و میانه نیز k برابر می‌شوند و در نتیجه نصف آن‌ها نیز که خط فقر است، k برابر می‌شود.

۱۱۳- پاسخ: گزینه ۲

«مسائل اقتصادی و نقطه سربه‌سر»

$$\begin{cases} R(x) = 20.5x \\ C(x) = x^2 + 2x + 600 \end{cases} \xrightarrow{\text{نقطه سربه‌سر}} x^2 + 2x + 600 = 20.5x$$

$$\Rightarrow x^2 - 20.3x + 600 = 0 \Rightarrow (x - 200)(x - 3) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x = 200 & \checkmark \\ x = 3 & \times \end{cases}$$

هزار ریال $R(200) = 20.5(200) = 4100 = 41$ $x_{\max} = 200$: بزرگ‌ترین مقدار نقطه سربه‌سر

۱۱۴- پاسخ: گزینه ۴

«چارک‌ها و دامنه تغییرات»

ابتدا داده‌ها را مرتب می‌کنیم:

$$2, 2, 4, 5, 8, 10, 12$$

$$R_1 = 12 - 2 = 10$$

اینک داده‌های قبل Q_1 و بعد Q_3 را حذف می‌کنیم:

$$2, 2, 4, 5, 8, 10, 12 \Rightarrow 2, 4, 5, 8, 10$$

$$\begin{matrix} 2 & 4 & 5 & 8 & 10 \\ \downarrow & \downarrow & \downarrow & & \\ Q_1 & Q_2 & Q_3 & & \end{matrix}$$

$$R_2 = 10 - 2 = 8$$

اختلاف R_1 و R_2 دو واحد است که ۲۰ درصد R_1 می‌باشد.

۱۱۵- پاسخ: گزینه ۱

«شمارش (ترکیب)»

می‌دانیم در فرمول‌های ترکیب، تعداد شامل از بالا و پایین و تعداد فاقد فقط از بالا کسر می‌شود، پس:

$$\binom{7-1-1}{4-1} = \binom{5}{3} = \frac{5!}{3! \times 2!} = 10$$

۱۱۶- پاسخ: گزینه ۱

«احتمال + شمارش»

$$n(S) = 5! = 120$$

$$\boxed{DXYKZ}$$

$$n(A) = \binom{3}{2} \times 2! \times 2! \times 2! = 24 \Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{24}{120} = \frac{1}{5}$$

$\downarrow$ انتخاب ۲ نفر از ۳ نفر برای قرار گرفتن بین دروازه‌بان و کاپیتان
 $\downarrow$ جایگشت دو نفر
 $\downarrow$ جایگشت دروازه‌بان و کاپیتان
 $\downarrow$ جایگشت دسته چهارنفره با یک نفر باقی‌مانده

۱۱۷- پاسخ: گزینه ۳

«دنباله بازگشتی»

$$a_1 = 1$$

$$a_2 = \frac{1}{1+1} = \frac{1}{2}$$

$$a_3 = 1$$

$$a_4 = \frac{1}{2}$$

جملات زوج همگی $\frac{1}{2}$ هستند، پس: $a_{4..} = \frac{1}{2}$

۱۱۸- پاسخ: گزینه ۱

«دنباله حسابی»

$$a_5 = 11 \Rightarrow a_1 + 4d = 11 \xrightarrow{a_1=3} 3 + 4d = 11 \Rightarrow 4d = 8 \Rightarrow d = 2$$

$$a_{10} = a_1 + 9d = 3 + 9(2) = 3 + 18 = 21$$

۱۱۹- پاسخ: گزینه ۴

«دنباله هندسی»

$$a_8 = 81a_4 \Rightarrow a_1 r^7 = 81a_1 r^3 \Rightarrow r^4 = 81 = 3^4 \Rightarrow r = \pm 3$$

$$a_3 = -18 \Rightarrow a_1 r^2 = -18 \Rightarrow a_1 \times 9 = -18 \Rightarrow a_1 = -2$$

$$a_5 - a_7 = a_1 r^4 - a_1 r^6 = -2(81) - (-2)(729) = 1296$$

۱۲۰- پاسخ: گزینه ۳

«توان و رادیکال»

$$\sqrt[3]{3 \times 9 \times 81} + \sqrt{3 \times 3 \times 32} - \sqrt{36} - \sqrt{2 \times 81} = \sqrt[3]{3^3 \times 2^3} + \sqrt{3^2 \times 2^4 \times 2} - 6 - \sqrt{2 \times 3^4}$$

$$= 6 + 12\sqrt{2} - 6 - 9\sqrt{2} = 3\sqrt{2} = \sqrt{3^2 \times 2} = \sqrt{18}$$

اقتصاد

■ (۱۳۵-۱۲۱) به دلیل تغییرات کلی کتاب درسی اقتصاد، سؤال و پاسخ این درس در دفترچه مورد بررسی و تحلیل قرار نگرفته است.

ادبیات اقتصادی

۱۳۶- پاسخ: گزینه ۲

بخارا در زمان سامانیان عمده ترین مرکز فرهنگی بود و در آن بسیاری از دانشمندان آثار ارزنده ای به زبان پارسی پدید آورده اند.

۱۳۷- پاسخ: گزینه ۳

در این متن لغات عربی فراوان به چشم نمی آید. (همه گزینه ها جز گزینه ۳، مربوط به سبک سامانی است).

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) وجود فعل های متعدد نشانی از کوتاهی جملات است.

(۲) نویسنده با جلوگیری از اطناب، به کار بردن جملات کوتاه و نپرداختن به موضوعات کناری سعی در ایجاز در لفظ و معنا داشته است.

(۴) تکرار لغت «عقل و شاپور» در این بند دیده می شود.

۱۳۸- پاسخ: گزینه ۴

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) «تاریخ گزیده» اثر «حمدالله مستوفی»، تاریخ ایران را تا سال ۷۳۰ ه.ق. روایت می کند.

(۲) اثر «حسین واعظ کاشفی» در عرفان نگارش یافته است.

(۳) «مجالس المومنین» در دسته «زندگی نامه ها» جای می گیرد و «المعجم فی معاییر اشعار العجم» اثر «شمس قیس رازی» است.

۱۳۹- پاسخ: گزینه ۳

هرچند شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند؛ اما کم و بیش به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر

گفته اند و به نوعی علاقه نشان داده اند.

۱۴۰- پاسخ: گزینه ۲

مضمون سازی، استفاده از آرایه های تلمیح، حس آمیزی، اسلوب معادله، حسن تعلیل و تمثیل از ویژگی های عمده این سبک است.

در بیت «الف» آرایه اسلوب معادله، در بیت «ج» آرایه حسن تعلیل و در بیت «د» آرایه حس آمیزی مشهود است.

۱۴۱- پاسخ: گزینه ۱

«جامی» خالق آثار چون «تحفه الاحرار» و «نفحات الانس» است.

«رساله دلگشا»، «صدپند»، «اخلاق الاشراف» و «موش و گربه» از آثار «عبید زاکانی» هستند.

«فخرالدین عراقی» خالق «لمعات» و «مثنوی عشاق نامه» است.

«مجالس سبعه»، «فیه ما فیه»، «مثنوی» و «مکاتیب» از آثار «مولوی» است.

۱۴۲- پاسخ: گزینه ۴

مجله «بهار» که نشریه ای ادبی محسوب می شد، در سال های مشروطه به وسیله «میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی» (پدر پروین اعتصامی)

منتشر شد و پس از آن دو مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت «ملک الشعرا بهار» به عرصه ظهور رسیدند.

۱۴۳- پاسخ: گزینه ۴

متن ذکر شده از داستان «دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز» اثر سید مهدی شجاعی است.

۱۴۴- پاسخ: گزینه ۱

گزینه ۱ از ویژگی های ادبی این دوره محسوب می شود.

بررسی سایر گزینه ها:

(۲) صور خیال، جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره های قبل نیستند.

(۳) این مورد در گروه ویژگی های فکری این دوره جای می گیرد.

(۴) این ویژگی در گروه ویژگی های زبانی این دوره جای می گیرد.

۱۴۵- پاسخ: گزینه ۳

در این بیت آرایه لف و نشر یافت نمی‌شود. «صنم» و «صنم» دارای جناس تام‌اند. «عالم» در ابتدای بیت مجاز از «مردم عالم» است. «صنم» دوم استعاره از «معشوق» است. «چین» دوم دارای ایهام است. یک معنای آن «خم و شکن» است و معنای دوم آن «کشور چین» می‌باشد. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) آرایه لف و نشر مرتب بین «رخ و قامت» و «جمال حور و وصال صدر» وجود دارد. بنابراین این گزینه پاسخ درستی نیست. از طرفی آرایه‌های استعاره و ایهام در این بیت دیده نمی‌شود. اما آرایه‌های جناس بین «قامت» و «قیامت» و آرایه جناس در ترکیب «صبح قیامت» یافت می‌شود.

(۲) این بیت فاقد لف و نشر است. اما در این گزینه آرایه‌های مجاز، استعاره و جناس یافت نمی‌شود.

(۴) فاقد آرایه‌های جناس، مجاز و استعاره است.

۱۴۶- پاسخ: گزینه ۲

سایر گزینه‌ها:

(۱) «سنبل مشکین» استعاره از «زلف» است. همان‌طور که در کتاب اشاره شده‌است، استعاره آشکار مجاز به علاقه شباهت است.

(۳) «جام می» مجاز «می» است.

(۴) «شهر» مجاز «مردم شهر» است.

۱۴۷- پاسخ: گزینه ۳

«اشک و روی زرد» با «چشم نرگس و سیم و زر» لف و نشر مرتب ساخته است و البته تشبیه را نیز تشکیل داده‌اند. «بر/ زر- زر/ زرد» هم آرایه جناس این گزینه را تشکیل داده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) آرایه لف و نشر یافت نمی‌شود. «صورتی» و «سورتی» جناس و هر دو مصراع دارای تشبیه هستند.

(۲) جناس دیده نمی‌شود. اما میان «زلف و رخ» و «شام و صبح» لف و نشر مرتب وجود دارد.

(۴) «کمان ابرو» اضافه تشبیهی است اما آرایه لف و نشر دیده نمی‌شود.

۱۴۸- پاسخ: گزینه ۱

گزینه ۲ با «متناقض‌نما»، گزینه ۳ با «تلمیح» و گزینه ۴ با «حس آمیزی» رد می‌شوند.

واژه «چنگ» در این بیت ایهام تناسب ساخته است. «چنگ» در معنای «پنجه» به کار رفته است اما به معنای «ساز» با واژه «نی» تناسب برقرار کرده است. «نالیدن نی» نیز تشخیص و استعاره مکنیه را در این بیت شکل داده‌است. «می سوزم» و «می سازم» جناس بیت را تشکیل داده‌اند. کلمه «بوی» هم در اینجا ایهام ساخته‌است. «بو» هم به معنای «قصد» و هم به معنای «رایحه» در این بیت کاربرد دارد.

۱۴۹- پاسخ: گزینه ۱

گزینه ۱: تو شاه هستی - من ابر سیه هستم - تو ماه هستی: ۳ تشبیه (من بندهام تشبیه ندارد و واقعی است).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: رخسار او آتش است - دل‌ها سپند است - لعل لب - لعل لب می است: ۴ تشبیه (جگرها کباب است کنایه دارد و جگر در حقیقت می‌تواند کباب شود و تشبیهی ندارد).

گزینه ۳: عشق تو آهو است - چشمه‌سار دل - تخم آرزو - تخم آرزو گیاه اوست: ۴ تشبیه

گزینه ۴: لب تو آب است - جان‌ها آتش است - غم تو کوه است - دل عاشقان شیشه است: ۴ تشبیه

۱۵۰- پاسخ: گزینه ۴

کلمه «عزیز» در گزینه ۴ ایهام ساخته است. یک معنا «جان ارزشمند فرد» و معنای دیگر «جان عزیز مصر» است. در ابتدای بیت نیز «معشوق» به «یوسف» تشبیه شده‌است.

سایر گزینه‌ها:

(۱) «شهری» مجاز از «مردم شهر» است، اما جناسی در این بیت دیده نمی‌شود.

(۲) «هزار» مجاز از «تعداد زیاد» است اما حس آمیزی دیده نمی‌شود.

(۳) «بناگوش و طره مشکین» با «صبح و شام» آرایه لف و نشر را ساخته است، اما استعاره‌ای در این بیت دیده نمی‌شود.

۱۵۱- پاسخ: گزینه ۲

لف و نشر بیت «ب»: «لاله و گل» با «جام و روی یار» می‌تواند لف و نشر بسازند که البته لف و نشر گزینه «ج» بسیار دقیق‌تر است.

جناس بیت «د»: «غیر و غیرت» و جناس اشتقاق بین «خادم و خدمت» نیز قابل بررسی است.

تشبیه بیت «ج»: «عفو و خشم به روز و شب» و «مهر و کین به شهد و سم» تشبیه شده‌اند. (این بیت لف و نشر هم دارد).

استعاره مصرحه بیت «الف»: «آن سرو قباپوش» استعاره از یار است.

ایهام بیت «ه»: «عین» در دو معنای «چشم و اصل» معنا می‌شود، حتی معنای «چشمه» نیز می‌تواند برداشت شود.

۱۵۲- پاسخ: گزینه ۱

در بیت اول عبارت «بود داد دل ما» ردیف را شکل می‌دهد و کلمات قافیه «بند» و «کمند» می‌باشد و الگوی قافیه در این دو کلمه «مصوت + صامت + صامت» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) کلمات «خم و ماتم» واژه‌های قافیه هستند که الگوی آن «مصوت + صامت» است.

(۳) «شانه و کاشانه» کلمات قافیه‌اند که الگوی آن «مصوت + صامت + حرف الحاقی» است.

(۴) «هان و دان» کلمات قافیه و «صامت + مصوت» الگوی قافیه است.

۱۵۳- پاسخ: گزینه ۳

در کتاب درسی تنها یک تبصره آمده است و آن هم «حروف الحاقی» است.

در ابیات «ب» و «د» قاعده قافیه، قاعده دوم است و کلمات قافیه در این دو بیت دارای «حرف الحاقی» می‌باشند.

۱۵۴- پاسخ: گزینه ۴

شکل عروضی قطعه داده شده:

ء	س	مان	صا	ف	ش	با	رام
-	U	-	-	U	U	-	-
بخ	ت	خن	دا	ن	ز	مان	رام
-	U	-	-	U	U	-	-

بنابراین وزن عبارت داده شده «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است.

۱۵۵- پاسخ: گزینه ۲

شکل صحیح تقطیع گزینه ۲:

جا	ن	م	را	هست	ک	نی	مست	چو	بر	من	گ	ذ	ری
-	U	U	-	U-	U	-	U-	U	-	-	U	U	-

بنابر این وزن این مصراع تکرار ۴ مفتعلن است.

۱۵۶- پاسخ: گزینه ۴

ز	خن	د	رو	بی	گر	دون	ف	ری	ب	رحم	م	خ
U	-	U	-	X UU	-	-	U	-	U	U-	U	-
ک	رخ	ن	ها	ی	ق	فس	رخ	ن	ی	ر	ها	یی
U	-	U	-	U	U	-	-	U	X	U	-	-

ابدال

با توجه به جدول بالا تنها اختیار فاعلاتن به جای فاعلاتن در این بیت دیده نمی‌شود.

۱۵۷- پاسخ: گزینه ۱

آ	ه	گر	دا	م	ن	پا	ک	ت	ن	یا	رند	ب	دست
-	U	-	-	U	U	-	X	U	U	-	U-	U	-
خس	ت	گا	نی	ک	د	ری	دند	گ	ری	با	نی	چند	-
-	U	-	-	U	U	-	U-	U	-	-	-	-	-

فاعلاتن اول مصراع

ابدال

هجای بلند آخر مصراع

در هجای دوم این بیت اختیار زبانی حذف همزه مشاهده می‌شود. در هجای هشتم هم اختیار زبانی تغییر کمیت مصوت کوتاه یافت می‌شود. ۳ اختیار وزنی هم در بیت مشخص شده‌اند.

۱۵۸- پاسخ: گزینه ۳

وزن این گزینه «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن» است. بنابراین نام وزن آن «رمل مثنی محذوف» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فعولن فعولن فعل: متقارب مثنی محذوف

(۲) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن: هزج مثنی سالم

(۴) مستفعّلن مستفعّلن مستفعّلن: رجز مثنی سالم

۱۵۹- پاسخ: گزینه ۲

نکته: اوزانی که با «مستفعلن» و «مستفعل» آغاز شوند قابلیت تقسیم‌بندی به دو شکل هجایی را دارند. البته اگر همسان تکراری نباشند! در گزینه ۲ وزن بیت «مستفعل مفعولن» است که هم «دوری» است و هم با «مستفعل» آغاز شده‌است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) وزن این گزینه «مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل» است که وزن ناهمسان محسوب می‌شود.
 (۳) وزن این بیت «مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن» است که قابلیت تقسیم‌بندی به دو صورت را ندارد.
 (۴) وزن این بیت «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» است که قابلیت تقسیم‌بندی دوگانه را ندارد.

۱۶۰- پاسخ: گزینه ۴

حذف همزه در هر دو بیت یافت می‌شود اما کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در هیچ کدام از ابیات یافت نمی‌شود. مابقی گزینه‌ها با توجه به ابیات درست هستند.

۱۶۱- پاسخ: گزینه ۱

مفهوم صورت سؤال و گزینه ۱ «جان‌فشانی در راه معشوق» است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۲) هجران در راه معشوق گله و زاری ندارد.
 (۳) شرط عشق و دوستی نزدیک بودن به محبوب است.
 (۴) تقدیرگرایی

۱۶۲- پاسخ: گزینه ۲

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه ۲ «دردسر و دشواری زیبایی و کمال» است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۱) توجه به اصل و نادیده گرفتن فرع‌ها
 (۳) اعتقاد به حیات دوباره انسان بعد از مرگ
 (۴) اهمیت سحرخیزی

۱۶۳- پاسخ: گزینه ۱

مفهوم مشترک صورت سؤال و بیت اول اهمیت و توجه به اشک در پالایش روح است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۲) اثر نداشتن اشک قلبی و مصنوعی
 (۳) بی‌تأثیر بودن اشک در تغییر انسان
 (۴) نشان دادن شدت گریه شاعر

۱۶۴- پاسخ: گزینه ۴

مفهوم مشترک این دو بیت «اثر بالای عشق در متعالی کردن انسان» است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۱) قدرت عشق در دگرگونی جهان
 (۲) شرم عشق از شدت عشق عاشق
 (۳) قدرت عشق در دگرگونی جهان

۱۶۵- پاسخ: گزینه ۳

مفهوم مشترک بیت «ب» و «د» مداومت در عشق است.

مفهوم بیت «الف»: هر چه از دوست رسد نکوست.

مفهوم بیت «ج»: ایستادگی و مداومت بر عشق

علوم اجتماعی

۱۶۶- پاسخ: گزینه ۴

عضویت اعضا در جهان اجتماعی و نظم میان اعضای آن با اراده و آگاهی انسان‌ها تعریف می‌شود و با قرارداد آن‌ها به‌وجود می‌آید، همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارد، در جهان اجتماعی بعد معنایی و ذهنی پدیده‌ها اهمیت بسیاری دارد.

۱۶۷- پاسخ: گزینه ۱

علت پیدایش اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی ← تعارض فرهنگی

علت پیدایش تحولات هویتی ← پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید خود

علت مَر تاض شدن ← مرگ جهان اجتماعی

۱۶۸- پاسخ: گزینه ۱

فرهنگ فایده‌گرایی به شکل‌گیری جوامعی منجر شد که در آن‌ها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آن‌ها را معین می‌کرد و سایر ویژگی‌های هویتی به آن وابسته می‌شود.

۱۶۹- پاسخ: گزینه ۲

تأثیر نظام فرهنگی بر نظام سیاسی ← نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می‌کند.
سیاست ← اعمال قدرت سازمان‌یافته برای دستیابی به هدفی معین
جمهوری ← حاکمیت اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت

۱۷۰- پاسخ: گزینه ۳

■ ایجاد زمینه گسترش و تحقق عقاید جهان‌شمول ویژگی مسئولیت و تعهد از ویژگی‌های فرهنگ جهان‌شمول و خطری جهان‌شمول است ← ج
■ عقلانیت ← فرهنگ جهانی باید بتواند به سؤالات ثابت و متغیر بشر پاسخ دهد ← عقلانیت سطح دوم عقلانیتی است که به سؤالات متغیر بشر پاسخ می‌دهد. مثال: بحران زیست‌محیطی مسئله دیروز بشر نبوده ولی مسئله امروز اوست.

۱۷۱- پاسخ: گزینه ۴

علت یا عامل اثرگذار در فعال شدن مجدد بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی ← فعال شدن تقابل شمال و جنوب علت به‌دست گرفتن مدیریت انتقال فرهنگ غرب در چارچوب اهداف اقتصادی و سیاسی ← از دست دادن مدیریت گزینش عناصر مناسب فرهنگ غربی در جوامع غیرغربی است.

علت سلب قابلیت‌هایی از علوم انسانی و علوم اجتماعی ← نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی یا علوم طبیعی است.

۱۷۲- پاسخ: گزینه ۳

■ در قدم‌های نخست از ضرورت اصلاحات در دولت‌های کشورهای اسلامی خود سخن می‌گفتند ← منورالفکران غرب‌گرا
■ به حمایت و دستگیری از فقرا قائل نبودند ← لیبرالیسم اولیه
■ نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کرد بلکه حضور سیاسی و اقتصادی آنان را فرصت می‌دانستند ← منورالفکران غرب‌گرا
■ اغلب با کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه بوده است ← امپراتوری

۱۷۳- پاسخ: گزینه ۲

■ پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها ← پیامد ← تنوع و تکثر معانی
■ خودباختگی فرهنگی ← پیامد ← مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شدن و از دست دادن حالت فعال و خلاق در گزینش عناصر فرهنگی دیگر است.

■ از میان رفتن ثبات و خلوص فرهنگ‌ها ← پیامد ← جهانی شدن و توسعه ارتباطات

■ مواجه شدن جهان اجتماعی با انواع آسیب‌ها مانند ناامیدی ← پیامد ← عمل نکردن جهان اجتماعی متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد

۱۷۴- پاسخ: گزینه ۳

■ قشربندی در همه زمان‌ها و مکان‌ها وجود داشته است ← مدل لیبرالی
■ عدالت اقتصادی را مهم می‌دانند ← مدل کمونیستی
■ خواهان از میان برداشتن قشربندی هستند ← مدل کمونیستی
■ مالکیت خصوصی لغو نمی‌شود ← مدل عدالت اجتماعی

۱۷۵- پاسخ: گزینه ۱

■ پدیده‌های اجتماعی را با ملاک‌های ارزشی و هنجاری ارزیابی می‌کند ← جامعه‌شناسی انتقادی
■ انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه‌حل برای بهتر شدن آن کار علم نیست ← جامعه‌شناسی تبیینی
■ تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوت کمی می‌دانند ← جامعه‌شناسی تبیینی
■ می‌خواهند ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی را برای علوم اجتماعی نگه دارند ← جامعه‌شناسی انتقادی

۱۷۶- پاسخ: گزینه ۴

■ جامعه‌شناسان انتقادی، کم‌توجهی رویکرد تفسیری به ساختارهای اجتماعی و تأثیر این ساختارها بر زندگی افراد را درست نمی‌دانند.
■ سیاست هویت تنوع و تکثر و بی‌ثباتی هویتی را مطلوب می‌دانند و ثبات و استمرار هویتی را نامطلوب می‌دانند.
■ هر کنش سیاسی یا به قصد تغییر وضع موجود و یا با هدف حفظ آن انجام می‌شود.

۱۷۷- پاسخ: گزینه ۲

فارابی:

■ درباره هنجارها و نحوه رفتار و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید و باید‌ها و نبایدهایی برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کند.
■ به تبیین یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
■ تقسیم جوامع بر اساس نوع علم و فرهنگ و رفتار و اندیشه را با استدلال عقلی انجام می‌دهد.
■ درباره هنجارها و ارزش‌ها و آرمان‌های جوامع مختلف داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی به جوامع دیگر و جامعه خود دارد.

۱۷۸- پاسخ: گزینه ۳

- میرزای نائینی بر حمایت مردم از تشکیل مجلس در نظام مشروطه حمایت می‌کند.
- در روش‌های کیفی (مطالعه موردی و قوم‌نگاری) محقق به دنبال پرده برداشتن از معنایی است که در کنش‌ها نهفته است.
- ساختار اجتماعی قواعد اقتصادی را با قواعد سیاسی هماهنگ می‌کند.

۱۷۹- پاسخ: گزینه ۴

- عبارت درست در ارتباط با عقل نظری ← عقل نظری واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند شناسایی می‌کند و علمی مانند فلسفه، ریاضیات و طبیعیات را پدید می‌آورند و قانون علیت و قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شود.
- عبارت نادرست در رابطه با عقل عملی ← قانون جاذبه زمین با عقل عملی شناخته می‌شود.

۱۸۰- پاسخ: گزینه ۱

- معین کردن توقعات و انتظارات ما از دیگران ← فایده نظم اجتماعی
- قابل مطالعه علمی ندانستن ارزش‌های انسانی ← رویکرد جامعه‌شناسی تبیینی
- دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها و رفتارها و زندگی مردم ← فلسفه روشنگری

۱۸۱- پاسخ: گزینه ۴

- استعمار نو ← پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره طی قرن بیستم
- منورالفرکان ← با شکل‌گیری استعمار و نفوذ دولت‌های غربی در کشورهای اسلامی
- هویت هر جهان اجتماعی ← بر اساس عقاید و ارزش‌های کلان آن جهان اجتماعی
- شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ ← گامی فراتر نهادن انسان از نظم موجود

۱۸۲- پاسخ: گزینه ۲

- در سخن گفتن با دیگری از زبان خود برای ترغیب او به انجام کاری که ما می‌خواهیم از عقل ابزاری استفاده می‌کنیم.
- اگر تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی فراتر رود تحولات هویتی
- لیبرالیسم با تکیه بر شعار آزادی و به‌ویژه آزادی اقتصادی راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرد.

۱۸۳- پاسخ: گزینه ۱

- نهادهای ← پدیده اجتماعی
- برگزاری جشن‌های زیبایی در روزگار ما ← تأکید افراطی بر امور قابل مشاهده
- نهاد تصمیم‌گیرنده برای حل مشکل جمعیت ← نهاد سیاست
- ساختن مجسمه داوود توسط میکل آنژ ← دوره رنسانس

۱۸۴- پاسخ: گزینه ۲

- در دوره پسامدرن علاوه بر ثروت و قدرت، هویت و دانش نیز کانون نزاع و کشمکش می‌شود. (درست)
- برای فهمیدن دلالت‌های کنش باید به ذهن کنشگر راه یابیم. (نادرست)
- برای فهم دلالت‌های کنش باید به زمینه‌های فرهنگی که کنشگر بر اساس آن‌ها عمل می‌کند، راه یافت.
- بسیاری از جوامع غیرغربی در رویارویی با جهان غرب به دلیل اینکه مرعوب قدرت نظامی و فرهنگی برتر غرب شدند گرفتار خودباختگی فرهنگی شدند. (نادرست)

- جوامع غیرغربی به دلیل اینکه مرعوب قدرت نظامی (سیاسی) و اقتصادی غرب شدند دچار خودباختگی فرهنگی شدند.
- مقاومت انقلاب اسلامی ایران در دهه نخست پیدایش آن نشان داد بلوک شرق تنها رقیب بلوک غرب است. (نادرست)
- مقاومت انقلاب اسلامی نشان داد که موقعیت جهان اسلام به‌عنوان یک قطب فرهنگی جدید در مقابل بلوک غرب است.

۱۸۵- پاسخ: گزینه ۳

- محقق بخواند تمامی ابعاد یک نهاد اجتماعی را مطالعه کند ← مطالعه موردی
- مهم‌ترین مانع تعامل جوامع غیرغربی با جهان غرب ← غرب‌زدگی
- بحران دوره‌ای و مقطعی ← بحران اقتصادی

عربی اختصاصی

۱۸۶- پاسخ: گزینه ۳

- «إِنَّ» تأکید بر کَلّ جمله است. (رد گزینه‌های ۲ و ۴) // «قوم» نکره است. (رد گزینه‌های ۱ و ۴) // حَتَّى يُغَيِّرُوا: تا تغییر دهند (رد سایر گزینه‌ها) // ما بأنفسهم: آنچه در خودشان است (رد سایر گزینه‌ها)

۱۸۷- پاسخ: گزینه ۲

لا داءَ: هیچ بیماری‌ای نیست، هیچ مرضی نیست (رد گزینه‌های ۱ و ۳) // اِلّا و هو مؤمّ: مگر اینکه دردناک است، جز اینکه دردناک باشد (رد گزینه‌های ۳ و ۴) // ولکن: ولی (رد گزینه ۴) // نَسَمَح: اجازه می‌دهیم (رد گزینه ۴) // کُلّ موجود: هر موجودی (رد گزینه‌های ۱ و ۳) // اُن یقوم: بپردازد، اقدام کند (رد گزینه ۳) // اَعْمَالٍ خُلِقَ لها: کارهایی که برای آن (کارها) آفریده شده، کارهایی که برایش خلق شده؛ اسم نکره + جمله وصفیه (رد گزینه ۴)

۱۸۸- پاسخ: گزینه ۴

أَجْمَلَ منه: زیاتر از آن (رد گزینه ۱) // اُن نَسعی: که تلاش کنیم (رد گزینه‌های ۱ و ۲) // اُن مَنَعَ: جلوگیری کنیم، مانع شویم (رد گزینه ۱) // نظام العالم: نظام جهان، نظام عالم (رد گزینه‌های ۱ و ۳) // من أجل مَنفعتِهِم: به خاطر خودشان، برای نفع خودشان (رد سایر گزینه‌ها)

۱۸۹- پاسخ: گزینه ۱

النَّجَاح: موفقیت (رد گزینه ۳) // «اِكتساب» اسم است نه فعل (رد گزینه‌های ۳ و ۴) // يَنْفَعُ: به تو سود می‌رساند (رد گزینه‌های ۲ و ۳) // دَع: فعل امر است (رد گزینه ۳) // لیس طریق: راهی نیست (رد گزینه‌های ۳ و ۴) // المَصاعِب: مصیبت‌ها، مشکلات (رد گزینه‌های ۲ و ۴)

۱۹۰- پاسخ: گزینه ۱

بَعْضُکُم البعض: همدیگر، یکدیگر (رد گزینه‌های ۳ و ۴) // أداء الواجبات: انجام وظایف، ادای تکالیف (رد گزینه‌های ۲ و ۳) // حَتّی یُصبح: تا بشود، تا بگردد (رد گزینه‌های ۲ و ۳) // حَظْکُم: بهره شما (رد گزینه ۳) // تُملَأُ: پر شود (رد گزینه‌های ۲ و ۳) // سَلاماً: صلح (رد گزینه‌های ۲ و ۳) // «از آن شما» در گزینه ۴ معادلی ندارد.

۱۹۱- پاسخ: گزینه ۲

بررسی و ترجمه سایر گزینه‌ها:

(۱) آنچه را دوست دارد!

(۳) هرکس زندگی آرامی بخواهد، با دیگران حتماً همزیستی می‌کند!

(۴) در حالی که از کمک‌شان به انسان (ها) حیرت‌زده بودند!

۱۹۲- پاسخ: گزینه ۴

ترجمه صحیح عبارت: «فرزندان من؛ اگر کارشناس باشید، روابط پیچیده‌ای را میان موجودات زنده می‌یابید!»

۱۹۳- پاسخ: گزینه ۳

تواضع کنید: تَوَاضَعُوا (رد گزینه‌های ۱ و ۲) // برای کسی که: لِمَن (رد سایر گزینه‌ها) // می‌آموزید: تَتَعَلَّمُونَ (رد سایر گزینه‌ها) // به او می‌آموزانید: تُعَلِّمُونَهُ (رد سایر گزینه‌ها)

۱۹۴- پاسخ: گزینه ۴

بررسی و ترجمه گزینه‌ها:

(۱) با دوستانان (خود را) به نابودی نیندازید. (خودتان را به نابودی نکشانید).

(۲) با مردم به اندازه خردهایشان سخن بگو!

(۳) احق مانند لباسی کهنه است!

(۴) ای کسانی که ایمان آورده‌اید؛ چرا می‌گویید آنچه را انجام نمی‌دهید.

اما بیت مقابل اشاره به «ارزش سخن هنگامی که در جای مناسب خود بیاید» دارد که از نظر مفهوم یکسان نیستند.

۱۹۵- پاسخ: گزینه ۲

«أَدْخَلَ» فعل امر از ثلاثی مزید باب «إفعال» می‌باشد و مجرد ثلاثی نیست.

۱۹۶- پاسخ: گزینه ۴

«عَالِماً» مفعول فعل «إرحموا» می‌باشد و حال آن نیست.

۱۹۷- پاسخ: گزینه ۳

«تَتَوَكَّلْ» فعل ثلاثی مزید از باب «تَفَعَّلْ» است.

۱۹۸- پاسخ: گزینه ۲

«ذَنْبٌ» به معنای «گناه» و «ذَنْبٌ» به معنای «دم» می‌باشد که با توجّه به معنای جمله، درمی‌یابیم «ذَنْبٌ» درست است. همچنین «الرَّمَال»: جمع الرَّمْل «صحيح می‌باشد.

۱۹۹- پاسخ: گزینه ۱

در همه گزینه‌ها «عَلَى» به معنای «بر» می‌باشد، اما در گزینه ۱ «عَلَى» به معنای «ضدّ» هست.

ترجمه: «اگر احساس کردی که دنیا ضدّ (به زیان) تو است، پس صبر کن؛ زیرا هر چیزی بهتر خواهد شد!»

۲۰۰- پاسخ: گزینه ۳

در همهٔ گزینه‌ها «لِ» به معنای «تا، برای اینکه» است، اما در گزینه ۳ به معنای «باید» می‌باشد.

ترجمهٔ گزینه‌ها:

(۱) لیشتروکا: تا، برای اینکه شرکت کنند

(۲) لیستخرج: تا، برای اینکه استخراج شود

(۳) لیحافظ: باید محافظت کنیم

(۴) لیأكل: تا، برای اینکه بخورند

۲۰۱- پاسخ: گزینه ۴

بررسی گزینه‌ها:

(۱) «صالح» اسم فاعل از ثلاثی مجرد است.

(۲) «مُنْقَذَة» اسم فاعل از ثلاثی مزید است.

(۳) «المُؤَافِقِینَ» اسم فاعل از ثلاثی مزید و «قَائِمَة» اسم فاعل از ثلاثی مجرد است.

(۴) «مَوْضوعات» اسم مفعول از ثلاثی مجرد و «مُؤَلَّفَة» اسم مفعول از ثلاثی مزید است.

۲۰۲- پاسخ: گزینه ۱

در این گزینه «عَنِي» در اصل «عَن (حرف جرّ) + ن (وقایه) + ی (ضمیر متکلم وحده)» بوده است.

در سایر گزینه‌ها «ن» جزئی از ریشهٔ کلمات می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) جُبْنِي ← جُبْن + ی

(۳) عَيْنِي ← عَيْن + ی

(۴) حُزْنِي ← حُزْن + ی

دَقْتُ: «أَمْنِي» در گزینه ۱ نون وقایه ندارد و «ن» جزئی از ریشهٔ آن است. «أَمْن + ی»

۲۰۳- پاسخ: گزینه ۲

بررسی گزینه‌ها:

(۱) «الخَمْسَة» عدد اصلی است و نمی‌تواند صفت باشد. همچنین با توجه به معنای جمله درمی‌یابیم که «اليوم الخمسة» صحیح نیست و

صورت صحیح آن «يوم الخميس» است. ← مجموعاً ۱ خطا

(۲) در زبان عربی یکان پیش از دهگان می‌آید، پس «أربعة و عشرون» درست است/ معدود عددهای ۱۱ تا ۹۹ مفرد هستند، پس «صَفًا» و

«تلميذاً» درست است ← مجموعاً ۳ خطا

(۳) «إِثْنَانِ» صفت «قَطْعَتَانِ» است، پس به صورت «إِثْنَتَانِ» درست می‌باشد ← مجموعاً ۱ خطا

(۴) معدود عدد ۱۱ مفرد است، پس «مركزاً» درست است/ «واحدة» پس از معدود می‌آید، پس «منطقة واحدة» درست می‌باشد ← مجموعاً ۲ خطا

۲۰۴- پاسخ: گزینه ۳

تأکید در گزینه ۱ به دلیل «إِنْ» که جملهٔ بعد خود را تأکید می‌کند و در گزینه‌های ۲ و ۴ به دلیل «تَعْجَبًا» و «مشاهدة» که مفعول مطلق

تأکیدی برای فعل‌های «تَعْجَب» و «يُشَاهِدُونَ» هستند و بر انجام آن‌ها تأکید می‌کنند، وجود دارد. اما در گزینه ۳ تأکیدی وجود ندارد و

«تَعْجَبًا شديداً» مفعول مطلق نوعی است که چگونگی انجام فعل «يَتَعْجَب» را نشان می‌دهد و تأکیدی بر انجام آن ندارد.

۲۰۵- پاسخ: گزینه ۱

در گزینه ۱ «قَدْ عَصَفْتُ» دربارهٔ اسم نکرهٔ «رياحاً» توضیح می‌دهد و آن را توصیف می‌کند. در گزینه ۲ «قَدْ عَصَفْتُ» خبر «كانت» است،

در گزینه ۳ پیش از آن «و» آمده است و در گزینه ۴ نیز اسم نکره‌ای پیش از آن وجود ندارد و «قَدْ عَصَفْتُ» خبر جمله می‌باشد.

تاریخ

۲۰۶- پاسخ: گزینه ۳

موزهٔ آرمیتاژ در سن پترزبورگ روسیه قرار دارد.

۲۰۷- پاسخ: گزینه ۴

تمدن میسن به دلیل رقابت شهرها و جنگ‌های داخلی ضعیف شده و از ۱۱۰۰ تا حدود ۸۰۰ ق.م. یونان دچار چنان انحطاطی شد که مورخان آن را

«عصر تاریکی» نامیده‌اند.

۲۰۸- پاسخ: گزینه ۱

در ابتدای زمامداری او، برادرش کورش کوچک در آسیای صغیر سر به شورش برداشت و با سپاهی از مزدوران یونانی راهی پایتخت شد.

در جنگی که میان دو برادر رخ داد کورش کوچک شکست خورد و کشته شد. در دوران فرمانروایی او مصر از سیطرهٔ هخامنشیان خارج شد.

۲۰۹- پاسخ: گزینه ۳

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) دوره کوتاه فرمانروایی مادها (نه هخامنشیان) را باید سرآغاز این تحول دانست.

(د) در دوره هخامنشیان (نه مادها) به دلیل اهمیت فتوحات نظامی، گروه جنگجویان نسبت به دو گروه دیگر، در جایگاه بالاتری قرار گرفت.

۲۱۰- پاسخ: گزینه ۱

برخی از پادشاهان اشکانی، به تقلید از یونانیان، معابدی را برای آناهیتا ساختند. برای مثال معبد آناهیتا در شهر کنگاور در استان کرمانشاه و نیایشگاه زرتشتی آناهیتا در شهر استخر که در زمان اشکانیان در اختیار ساسان، سر دودمان سلسله ساسانیان بود.

توجه: گزینه‌های ۲ و ۳ در ارتباط با آیین مهر (میترا) است.

۲۱۱- پاسخ: گزینه ۲

قبیله قریش به سبب در اختیار داشتن اداره کعبه و برقراری رابطه تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک، قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی در میان قبایل دیگر داشتند؛ اما این قدرت و نفوذ را نمی‌توان به منزله حکومتی پایدار شمرد؛ زیرا متکی به تشکیلات سیاسی، اداری و نظامی منظم و منسجم نبود و ثبات لازم را نداشت.

۲۱۲- پاسخ: گزینه ۴

معاویه که خود را سیاستمداری اهل مدارا و مسالمت‌جو نشان می‌داد، انتقاد و اعتراض برخی از شیعیان مانند حجر بن عدی و عمرو بن حمق را تحمل نکرد و دستور به قتل آنان داد. گرچه خاندان بنی‌عباس با کوشش ایرانیان به حکومت رسیدند، اما تداوم سلطه اعراب و برخی اقدام‌های خلفای عباسی از قبیل قتل ابوسلمه خلال و ابومسلم، نابودی خاندان‌های برمکیان و سهل و ستم به شیعیان و اهل بیت پیامبر، نارضایتی و خشم مردم ایران را برانگیخت و زمینه‌ساز قیام‌های مدتلفی در گوشه و کنار کشور شد.

۲۱۳- پاسخ: گزینه ۳

دهقانان در سده‌های نخستین هجری، علاوه بر مشارکت در امور محلی، نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی ایفا کردند.

۲۱۴- پاسخ: گزینه ۴

برقرار شدن آرامش و امنیت نسبی، قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران باتدبیر و علاقه‌مند به عمران و آبادانی و استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم، از جمله عوامل رونق اقتصادی و رشد شهرنشینی در زمان سامانیان و آل‌بویه (پیش از سلجوقیان) بود.

۲۱۵- پاسخ: گزینه ۱

شاه صفی، نوه و جانشین شاه‌عباس اول، از تعادل روحی و سلامت عقل بهره کافی نداشت. او دستور به قتل سردار باکفایتی مانند امامقلی خان، حاکم فارس داد.

۲۱۶- پاسخ: گزینه ۲

آقامحمدخان نخست نواحی شمالی و مرکزی ایران را تصرف کرد و تهران را پایتخت خود قرار داد. سپس با غلبه بر لطفعلی خان زند و سرکوب طغیان حاکم گرجستان، در سال ۱۲۱۰ ق. / ۱۱۷۴ ش. در تهران تاج‌گذاری کرد.

۲۱۷- پاسخ: گزینه ۱

ارزانی نیروی کار، طرح و نقش‌های زیبا و متنوع، هنرمندی و ظرافت بافندگان ایرانی از یک‌سو و تقاضای بازار جهانی و سرمایه‌گذاری خارجی در تولید و تجارت، سبب رشد تولید و صادرات فرش در دوره قاجار شد. علاوه بر آن، رکود صنعت ابریشم و کمبود طلا و نقره برای تأمین مالی واردات کالا از اروپا و سایر کشورها نیز تأثیر بسزایی بر رونق صادرات فرش به‌عنوان کالای جایگزین داشت.

۲۱۸- پاسخ: گزینه ۴

یکی از تحولات مهم جهان پس از جنگ جهانی دوم، به قدرت رسیدن کمونیست‌ها در چین بود.

۲۱۹- پاسخ: گزینه ۳

قیام پانزده خرداد به رغم اینکه با سرکوب شدید حکومت پهلوی مواجه شد، نتایج مهمی داشت: هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزان شد.

۲۲۰- پاسخ: گزینه ۲

اوج حماسه دفاع مقدس ملت ایران در عملیات بیت‌المقدس (سوم خرداد ۱۳۶۱) و با آزادی خونین شهر (خرمشهر) از اسارت دشمن بعثی رقم خورد.

مغرافیا

۲۲۱- پاسخ: گزینه ۱

بررسی نتایج تحقیقات قبلی در گام اول یک پژوهش جغرافیایی یعنی طرح سؤال و بیان مسئله و قبل از مرحله تدوین فرضیه یعنی گام دوم انجام می‌شود.

۲۲۲- پاسخ: گزینه ۲

کوه‌های البرز از تنگه منجیل شروع شده و در امتداد غربی- شرقی تا کوه‌های شاه‌کوه در نزدیکی شاهرود و گردنه خوش‌بیلاق ادامه دارند. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مربوط به کوه‌های تالش است.

(۳) کوه دماوند در این منطقه حاصل فعالیت‌های آتشفشانی در دوره کواترنر (دوره سوم زمین‌شناسی) است.

(۴) کوه‌های تالش در امتداد شمالی- جنوبی قرار دارد و منطقه آذربایجان را از کناره‌های دریای خزر جدا کرده است.

۲۲۳- پاسخ: گزینه ۳

در ایران بیشتر بارش‌ها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار می‌بارد، به این دلیل هرچه به پایان این دوره نزدیک‌تر می‌شویم، آبدهی رودها بیشتر می‌شود.

۲۲۴- پاسخ: گزینه ۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) بخش تابع شهرستان است.

(۳) از به هم پیوستن چند روستا، دهستان تشکیل می‌شود.

(۴) هر شهرستان توسط فرماندار اداره می‌شود.

۲۲۵- پاسخ: گزینه ۳

نقشه پراکندگی معادن ایران، عدم تعادل در پراکندگی قطب‌های صنعتی در سطح کشور را نشان می‌دهد که به توان و ظرفیت‌های محیطی ایران به‌طور کامل توجه نشده است. اگر در استفاده از منابع طبیعی، ویژگی‌ها و توان محیطی آن منطقه مورد بررسی قرار گیرد، همه مناطق کشور می‌توانند متناسب با امکان‌های طبیعی و انسانی خود توسعه یابند. این بیانگر عدم استفاده از دید ترکیبی یا همه‌جانبه در مطالعه توان‌های محیطی است.

۲۲۶- پاسخ: گزینه ۳

محدودیت‌ها و موانع طبیعی (قرار گرفتن در عرض‌های جغرافیایی بالا و برف‌گیر بودن جاده‌ها در این ناحیه) موجب می‌شود انسان‌ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره‌اندیشی کنند و به ابداع ابزارهایی (به‌کارگیری ماشین برف‌روب مجهز به GPS جاده‌ای برای پاک‌سازی جاده‌ها) بپردازند.

۲۲۷- پاسخ: گزینه ۲

طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی:

(۱) فعالیت نوع اول (کشاورزی): با استخراج مواد خام یا محصول از زمین یا دریا سروکار دارند.

(۲) فعالیت نوع دوم (صنعت): طی آن منابع و مواد اولیه در کارخانه‌ها تغییر شکل می‌یابند و به کالا تبدیل می‌شوند.

(۳) فعالیت نوع سوم (خدمات): خدمات امروزه به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در بهبود کیفیت و کمیت تولیدات کشور مؤثرند و این بخش کمک زیادی به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی کشور می‌کند.

(۴) فعالیت نوع چهارم (های تک‌ها): فراهم‌کننده خدمات مربوط به جمع‌آوری و پردازش اطلاعات و فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و پژوهش و تحقیق و توسعه است.

۲۲۸- پاسخ: گزینه ۴

تصویر تأثیر ارتفاع بر پوشش گیاهی را نشان می‌دهد. با افزایش ارتفاع، تعداد گونه‌ها، قد یا بلندی گیاهان، انبوهی و درجه رشد گیاهان و همچنین فصل رویش آن‌ها کمتر و کوتاه‌تر می‌شود.

۲۲۹- پاسخ: گزینه ۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) دفتر مرکزی آن‌ها در کشورهای پیشرفته صنعتی قرار دارد.

(۲) کارخانه‌های مونتاژ در مجاورت سواحل هستند تا بتوانند به سهولت کالاهای را به سایر نواحی جهان ارسال کنند.

(۴) مزارع پلانیتیشن در نواحی حاره‌ای قرار دارند.

۲۳۰- پاسخ: گزینه ۴

خط مبنا پایین‌ترین حد جزر در دریاست و از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی دریای سرزمینی نامیده می‌شود.

۲۳۱- پاسخ: گزینه ۳

زمین از سه بخش پوسته، گوشته و هسته تشکیل شده است. پوسته و بخش بالایی گوشته، سخت و سنگی است و سنگ کره (لیتوسفر) نام دارد.

۲۳۲- پاسخ: گزینه ۲

در تعریف مبلمان شهری آمده است: مجموعه وسیعی از وسایل و نمادها و عناصری که در خیابان‌ها یا در فضاهای شهری برای استفاده عموم نصب می‌شود. این عناصر متناسب با فرهنگ و هنر بومی و ملی است. وندالیسم، به معنی خسارت وارد کردن به اموال عمومی، بناها و آثار فرهنگی است. در نتیجه برنامه‌ریزان از طریق مبلمان شهری، نمی‌توانند نقش مؤثری در کنترل وندالیسم شهری داشته باشند.

۲۳۳- پاسخ: گزینه ۱

اوقات شرعی یعنی اذان صبح، ظهر و مغرب در شهرهای مختلف ایران بر اساس ساعت محلی است.

۲۳۴- پاسخ: گزینه ۴

از بین بردن پوشش گیاهی، بوته‌کنی یا چرای بی‌رویه دام‌ها در حوضه آبخیز موجب تشدید سیل می‌شود؛ زیرا با از بین رفتن پوشش گیاهی، نفوذپذیری خاک کاهش می‌یابد و در نتیجه، سرعت رواناب حاصل از بارش، بیشتر می‌شود.

۲۳۵- پاسخ: گزینه ۱

تعیین حریم توسعه برای رودخانه‌ها: روش غیرسازه‌ای

اصلاح بستر رودخانه‌ها، ایجاد کانال‌های انحرافی، ایجاد دیواره‌های مهارکننده و پایدارکننده و احداث سدهای ذخیره‌ای یا تنظیمی: روش‌های سازه‌ای

فلسفه و منطق

۲۳۶- پاسخ: گزینه ۴

عکس گرفتن دو معنا دارد: ۱- عکس انداختن با دوربین؛ ۲- تحویل گرفتن عکس‌های چاپ شده

گزینه ۱: چون از استعاره استفاده کرده می‌تواند مغالطه توسل به معنای ظاهری ایجاد کند.

گزینه ۲: مغالطه‌ای ندارد.

گزینه ۳: «خانه» دلالت التزامی دارد ولی به معنای مطابقی گرفته شده است. پس مغالطه توسل به معنای ظاهری دارد.

۲۳۷- پاسخ: گزینه ۱

چون A اعم از B است، پس همه مصادیق B درون A هستند و بنابراین مجموع مصادیق A و B مساوی با همان مصادیق A است. بنابراین C هم مساوی A خواهد بود.

۲۳۸- پاسخ: گزینه ۳

تعریف صحیح فعل: کلمه‌ای که بر انجام کاری یا وجود حالتی دلالت کند و متعلق به یکی از زمان‌های گذشته، حال یا آینده باشد.

تعریف ذکرشده برای «فعل» جامع نیست؛ زیرا شامل کلماتی که بر وجود حالتی دلالت دارند، نه انجام کاری، نمی‌شود. یعنی شامل افعال ربطی (است، بود، شد، گشت و گردید) نمی‌شود. از طرفی مانع هم نیست؛ زیرا شامل «مصدر» که متعلق به زمان خاصی نیست و فعل محسوب نمی‌شود هم می‌شود. مثلاً شامل «خندیدن» هم هست در حالی که این کلمه فعل نیست.

گزینه ۱: جامع و مانع است. اگر تعریف مفهومی باشد، می‌توان آن را «دوری» در نظر گرفت.

گزینه ۲: مانع نیست؛ زیرا شامل الاغ هم می‌شود. ولی ظاهراً از نظر طراح کنکور جامع است (البته در واقع چون شامل اسب وحشی نمی‌شود، جامع هم نیست و این سؤال دو پاسخ دارد. علت اینکه ما بین این دو پاسخ، گزینه ۳ را انتخاب کردیم این است که تعریف فعل به همان صورتی که بیان کردیم، دو بار در کنکورهای دهه ۹۰ آمده است و لذا قاعداً طراحان کنکور کاملاً به آن توجه دارند ولی ممکن است به تعریف صحیح «اسب» توجه نداشته باشند. در ضمن خود سازمان سنجش هم گزینه ۳ را پاسخ گرفته است).

گزینه ۴: جامع نیست؛ زیرا برخی گیاهان شاخه و برگ ندارند. مثلاً درختان در زمستان برگ ندارند و «هویج» شاخه ندارد. اما مانع است؛ زیرا هر موجود زنده دارای شاخه و برگ حتماً گیاه است.

۲۳۹- پاسخ: گزینه ۴

تعمیم قوی سه شرط داشت که هرکدام نقض شوند، تعمیم شتاب‌زده می‌شود:

شرط اول: تعداد نمونه‌ها متناسب با تعداد جامعه آماری باشد (تأیید گزینه ۴).

شرط دوم: نمونه‌ها تصادفی باشند.

شرط سوم: نمونه‌ها متفاوت و بیان‌گر همه طیف‌ها باشند.

گزینه ۱: برعکس این مطلب درست است. در استقرای تعمیمی از مقدمات جزئی به نتیجه‌ای کلی می‌رسیم.

گزینه ۲: «به‌طور کامل مشابهت نداشته‌ن» در تمثیل‌های روا هم هست. اگر مطلب نادرستی با تمثیل اثبات شود، تمثیل ناروا خواهد بود، ولی اگر مطلب درست باشد، تمثیل رواست. پس ناروایی تمثیل به جهت عدم تشابه کامل نیست.

گزینه ۳: «تمثیل» روشی برای تفهیم مطالب است، نه استقرای تمثیلی. استدلالی است که برای اثبات یک مطلب (نه تفهیم آن) از تمثیل استفاده می‌کند.

۲۴۰- پاسخ: گزینه ۲

اگر از یک قضیه حملی، عکس مستوی آن نتیجه‌گیری شود ولی قواعد عکس مستوی به درستی رعایت نشود، مغالطه «ایهام انعکاس» رخ داده است.

قضیه «همه طرفداران ما به او رأی داده بودند» موجهه کلیه است. بنابراین مقدمه موجهه کلیه را عکس کرده، ولی قواعد عکس مستوی را رعایت نکرده است؛ چون عکس مستوی موجهه کلیه، موجهه جزئی است (بعضی از رأی‌دهندگان، طرفدار ما بوده است) ولی در اینجا به صورت کلیه عکس شده است. پس مغالطه ایهام انعکاس دارد.

۲۴۱- پاسخ: گزینه ۱

توجه: مقصود صورت سؤال این است که قیاس موردنظر معتبر است ولی این مطلب را بیان نکرده! همان‌طور که همیشه گفته‌ایم در این قبیل سؤالات بهترین و دقیق‌ترین و سریع‌ترین راه این است که بلافاصله یک دیاگرام رسم کنید و اطلاعات مسأله را روی آن پیاده کنیم:

بعضی ب الف است.	طبق قانون کیفیت نتیجه، مقدمه	بعضی ب الف است.
بعضی الف ج است.	دوم هم موجه است. از طرفی	بعضی الف ج است.
.....	قیاس معتبر لااقل یک مقدمه کلیه	
.....	دارد، پس مقدمه دوم کلیه است.	
.....		
بعضی الف ج است.	بعضی الف ج است.	بعضی الف ج است.

بنابراین موضوع و محمول مقدمه دیگر علامت یکسان ندارند بلکه موضوع آن مثبت و محمول آن منفی است (رد گزینه‌های ۲ و ۳). محمول مقدمه دیگر با موضوع نتیجه هم علامت است (هر دو منفی اند) (رد گزینه ۴).

نکته: ما این سؤال را از این نکته حل کردیم که در هر قیاس اقترانی معتبر، دست‌کم یک مقدمه کلیه وجود دارد. اما این نکته که پاسخ این سؤال را سرعت می‌بخشد، در کتاب درسی نیست. اگر بخواهیم بر اساس مطالب کتاب درسی این سؤال را حل کنیم، باید بگوییم طبق شرط دوم اعتبار، حدوسط باید لااقل در یک مقدمه مثبت باشد. چون در اینجا «ب» حدوسط است و در مقدمه اول منفی است، لذا در مقدمه دوم باید مثبت باشد. از طرفی طبق قانون کیفیت نتیجه، محمول مقدمه دوم منفی است. پس «ب» باید در مقدمه دوم موضوع باشد و قیاس نهایی به این صورت خواهد بود:

بعضی ب الف است.	بعضی ب الف است.
هر ب ⁺ ج ⁻ است.	هر ب ⁺ ج ⁻ است.
بعضی الف ج ⁻ است.	بعضی الف ج ⁻ است.

۲۴۲- پاسخ: گزینه ۳

هر جاننداری تنفس می‌کند و هیچ جاننداری نیست که تنفس نکند. پس اگر جاندار بودن یک موجود درست باشد، تنفس نکردن او نادرست است (نه هر دو) و اگر جاندار بودن آن نادرست باشد، تنفس نکردنش درست است (نه هیچ کدام). پس انفصال حقیقی بین «جاندار بودن» و «تنفس نکردن» وجود دارد.

گزینه ۱: مانع‌الرفع است. زیرا جسم می‌تواند هم رسانا باشد و هم غیرفلز، مثل آب (شاید هر دو). ولی اگر جسمی رسانا نباشد، حتماً غیرفلز است (نه هیچ کدام).

گزینه ۲: مانع‌الجمع است. زیرا اگر قضیه‌ای حملی باشد دیگر منفصل حقیقی که از اقسام قضیه شرطی است، نخواهد بود (نه هر دو). ولی اگر حملی نباشد، ممکن است شرطی منفصل حقیقی باشد یا نوع دیگری از شرطی (مثلاً شرطی متصل) باشد (شاید هیچ کدام).

گزینه ۴: مانع‌الرفع است. زیرا ممکن است شکلی هم چهارضلعی باشد و هم مربع نباشد (شاید هر دو) ولی اگر چهار ضلع نداشته باشد، حتماً مربع نیست (نه هیچ کدام).

۲۴۳- پاسخ: گزینه ۲

تفکر یا فهم فلسفی، برای همه انسان‌ها - چه فیلسوف باشند و چه نباشند - ضروری است. این تفکر بر اساس قدرت تفکر خدادادی انجام می‌شود و صرفاً کافی است که موضوع آن، مسائل بنیادی باشد و نیازی به آموختن دانش فلسفه ندارد. اما تفکر فلسفی یک فیلسوف باید قانونمند باشد و لذا چنین تفکری مستلزم یادگیری دانش فلسفه است.

گزینه ۱: فیلسوف کسی است که در مسائل بنیادی به‌نحو قانونمند و تخصصی بیندیشد، نه هر کس که نظرات خود را مستدل کند. دانشمندان تمام علوم توانایی دارند که نظرات علمی خود را مستدل کنند و لزوماً فیلسوف هم نیستند.

گزینه ۳: برعکس این مطلب درست است. یک فیلسوف واقعی، باورهای خود را با واقعیت هماهنگ می‌کند.

گزینه ۴: هر تعجبی، حیرت فلسفی نیست (البته این مطلب از کتاب درسی حذف شده است ولی با فهم متعارف هم می‌توان دریافت که هر تعجبی ناشی از یک سؤال فلسفی نیست).

۲۴۴- پاسخ: گزینه ۲

مطالعه قوای شناختی و تحلیل آن‌ها یک عملیات معرفت شناختی است که توسط شناخت عقلی انجام می‌گیرد.

گزینه‌های ۱ و ۴: دریافت‌های عقل شامل کل هستی است و در همه علوم از جمله علوم تجربی کاربرد دارد، نه اینکه فقط شامل امور غیرمحسوس و ماورای طبیعت باشد.

گزینه ۳: اگرچه قانون علیت از شناخت‌های عقلی است و در همه آگاهی‌های انسان از آن استفاده می‌شود و از این جهت گزینه ۳ هم می‌تواند جواب باشد، اما ظاهراً مقصود طراح کنکور این است که شناخت عقلی مستقیماً در تحقق شناخت‌های دیگر دخالت دارد که این مطلب نادرستی است. زیرا تحقق شناخت حسی و شهودی بدون استفاده از عقل است. این اعتبارسنجی و اعتبار آن‌ها است که مستلزم استفاده از شناخت عقلی است.

۲۴۵- پاسخ: گزینه ۳

موضوع اصلی انسان‌شناسی فلسفی چیستی انسان و جایگاه او در عالم هستی است.
گزینه ۱: «خود» به معنای ذات و حقیقت انسان، موضوع انسان‌شناسی فلسفی است ولی «خود» به معنای آنچه هر کس از خود در می‌یابد، به علوم تربیتی و روان‌شناسی مربوط است.

گزینه ۲: ماهیت تفکر، به عنوان عالی‌ترین ویژگی انسان، می‌تواند در فلسفه ذهن، منطق و ... مورد بحث قرار گیرد ولی در انسان‌شناسی موضوع اصلی این نیست. بلکه البته تفکر به عنوان ویژگی متمایزکننده انسان از سایر حیوانات چون در فهم حقیقت انسان مؤثر است، موضوع انسان‌شناسی هم هست ولی در اینجا ماهیت تفکر به عنوان عالی‌ترین ویژگی انسان مطرح است، نه وجه تمایز انسان.

گزینه ۴: این معنا از «روان» در «روان‌شناسی» مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

۲۴۶- پاسخ: گزینه ۴

از نظر افلاطون فضیلت فعلی است که واقعاً در جهت رسیدن ما به سعادت باشد، نه اینکه صرفاً با هدف سعادت انجام شود (رد گزینه ۲ و تأیید گزینه ۴). معیار تشخیص این فعل، عقل است و اگر کارها به فرمان عقل باشند، فضیلت‌مندانه خواهند بود (رد گزینه ۳). اعتدال در هر یک از قوا و افعال، دیدگاه ارسطو بود، ولی اعتدال بین قوا همان چیزی است که افلاطون از آن به عدالت تعبیر می‌کند. بنابراین می‌توان گفت از نظر افلاطون کاری که از اعتدال ناشی شده باشد یکی از معیارهای فضیلت را دارد.

۲۴۷- پاسخ: گزینه ۲

نکته: در قضایای سالبه، می‌توان قضیه را تبدیل به موجه کرد تا تشخیص نسبت ساده‌تر باشد. بعد از تشخیص نسبت، اگر امکانی بود، قضیه سالبه هم امکانی خواهد بود ولی اگر وجوبی بود، قضیه سالبه امتناعی و اگر امتناعی بود، قضیه سالبه وجوبی خواهد بود.
طبق نکته بیان‌شده، قضیه‌های «برخی دانشجویان دیپلمه هستند» و «استوانه وزن دارد» را در نظر می‌گیریم. قضیه اول امکانی و قضیه دوم امتناعی است. پس دو قضیه سالبه اصلی، به ترتیب امکانی و وجوبی بوده‌اند. توجه کنید که «استوانه» با «جسم استوانه‌ای‌شکل» متفاوت است. اولی نوعی کمیت است و جسم نیست لذا وزن هم ندارد ولی دومی نوعی جسم و دارای وزن است.

تذکر علمی: اینکه هر دانشجویی لزوماً دیپلم دارد، یک مطلب عقلی نیست؛ بلکه قراردادی قانونی است. بنابراین در حالت کلی قضیه اول این سؤال، امکانی است اما اگر تعریف «دانشجو» را در همین سیستم آموزشی موجود در نظر بگیریم، دیپلم داشتن جزئی از لوازم ذاتی دانشجو خواهد بود. به هر حال، کنکور دانشجو را به معنای «فرد محصل در دانشگاه» در نظر گرفته است و لذا دیپلم داشتن او امکانی است.

۲۴۸- پاسخ: گزینه ۱

درک علیت حوادث طبیعی و محسوس نیاز به حس و تجربه دارند ولی در مورد حوادث غیرطبیعی و غیرمحسوس این‌طور نیست. مثلاً «اراده انسان» یک حادثه غیرطبیعی و غیرمحسوس است که علت عمل اختیاری و ارادی انسان است. تشخیص علیت اراده برای عمل، نیازی به حس و تجربه ندارد؛ بلکه نیروی عقل با تحلیل حالات درونی نفس آن را تشخیص می‌دهد.

گزینه ۲: هیوم ضرورت میان علت و معلول را نپذیرفته است که بخواهد آن را علت تداعی ذهن بداند. از نظر او مشاهده مکرر توالی حوادث، در ذهن ایجاد تداعی می‌کند.

گزینه ۳: دکارت اصل علیت را فطری می‌داند ولی معتقد است تشخیص مصادیق علت و معلول (مثل اینکه چه چیزی علت یک معلول است) نیازمند تجربه و آموزش است و فطری نیست.

گزینه ۴: دکارت و فیلسوفان مسلمان پذیرش علیت را بدون تلاش‌های تجربی می‌دانند؛ زیرا خود علیت پایه هرگونه تجربه است.

۲۴۹- پاسخ: گزینه ۳

اگر فیلسوفی معتقد باشد اصل سنخیت، تجربی است نمی‌تواند این اصل را به موارد تجربه نشده تعمیم دهد. بنابراین همواره ممکن است در برخی حوادث ناشناخته سنخیت نقض شود و معنای دوم اتفاق تحقق پیدا کند. پس چنین فیلسوفی نمی‌تواند این معنا از اتفاق را در حوادث بعدی، غیرممکن بداند.

گزینه ۱: علت ناقصه به معلول وجوب بالغیر نمی‌دهد و آن را در حالت امکانی خود باقی می‌گذارد. این تنها علت تامه است که ضرورت‌بخش است.
گزینه ۲: هیچ فیلسوفی به‌طور صریح اتفاق به معنای نفی رابطه ضروری میان علت و معلول (معنای اول اتفاق) را نپذیرفته است ولی هیوم فیلسوفی است که این معنای اتفاق را انکار هم نکرده است. به عبارت دیگر او وقوع چنین معنایی از اتفاق را امکان‌پذیر می‌داند و بر این باور نیست که لزوماً میان هر حادثه و علل آن، رابطه ضروری برقرار است.

گزینه ۴: هیوم اصل علیت را تجربی نمی‌داند؛ بلکه معتقد است این اصل از هیچ راه معتبری قابل شناخت نیست. آنچه او تجربی می‌داند صرفاً زمینه تداعی این اصل در ذهن است، نه خود آن.

۲۵۰- پاسخ: گزینه ۲

در برهان ارسطو ابتدائاً به این مطلب توجه می‌شود که در جهان حرکت وجود دارد. لذا چون هر حرکتی نیاز به محرک دارد، باید محرکی هم باشد. اگر خود آن محرک هم متحرک باشد، باز نیازمند محرک دیگری است و این سلسله از محرک‌ها ادامه می‌یابد (رد گزینه ۴). اگر به یک محرک غیرمتحرک نرسیم، تسلسل محرک‌ها ایجاد می‌شود که محال است پس یک محرک غیرمتحرک داریم.

گزینه ۱: از آخرین مقدمات است.

گزینه ۳: نتیجه برهان است، نه مقدمه.

۲۵۱- پاسخ: گزینه ۴

وقتی ثابت کنیم در رأس سلسله علل، یک علت غیرمعلول هست، هم آن علت غیرمعلول ابتدای سلسله است و تسلسل علل (نامتناهی) را ممتنع می‌کند و هم خودش همان خداوند است، لذا وجود خدا هم اثبات شده است.

تذکر: اینکه در این گزینه صفت «نامتناهی» برای تسلسل نیامده است می‌تواند سبب نادرستی آن شود ولی با توجه به نادرست بودن قطعی سایر گزینه‌ها نتیجه می‌گیریم که مقصود طراح از «تسلسل»، همان تسلسل علل نامتناهی است.

گزینه ۱: یکی از نتایج ابن‌سینا از برهان خود بر اثبات وجود خدا، این است که واجب‌الوجود بر دو قسم است: واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر. او می‌گوید اشیاى جهان واجب‌الوجود بالغیر هستند ولی این مطلب که این اشیا (واجب‌الوجود بالغیر) وجود دارند، مقدمه برهان است، نه نتیجه.

گزینه ۲: هدف براهین ابن‌سینا و فارابی بر اثبات وجود خدا، تبیین علیت نبوده است. در واقع، آن‌ها هریک به شیوه‌ای از این اصل بهره برده‌اند، نه اینکه اثباتش کرده باشند.

گزینه ۳: هر چیز علتی ندارد بلکه هر معلولی (موجودی که وجودش از خودش نیست یا ممکن‌الوجود بالذات یا فقیر است) علت دارد.

۲۵۲- پاسخ: گزینه ۳

مقصود از دانش عملی دانشی است که با عقل عملی حاصل می‌شود و به باید‌ها و نبایدهای اخلاقی مربوط است. بر این اساس گزینه‌ها را تحلیل می‌کنیم:

گزینه ۳: عدالت و قوانینی که در تأمین آن مؤثرند در زمره مسائل اخلاقی‌اند؛ زیرا عدالت مورد تحسین اخلاقی قرار می‌گیرد. پس چنین دانشی، دانش عملی محسوب می‌شود.

سایر گزینه‌ها: ربطی به مسائل اخلاقی ندارند، پس دانش نظری هستند.

۲۵۳- پاسخ: گزینه ۴

بالقوه بودن عقل در ابتدای تولد از شاخصه‌های تفکر مشائیان است که به ابن‌سینا هم به ارث رسیده است. او و فارابی شکوفایی عقل را در چهار مرحله ترسیم می‌کنند. از طرفی ابن‌سینا هم مانند فارابی معتقد است که درک مفهوم کلی از سوی عقل انسان، مستلزم کسب فیض از عقل فعال است که یکی از موجودات عالم عقول محسوب می‌شود.

گزینه ۱: «عقل کل» عنوانی است که برخی فیلسوفان یونان به خدا داده‌اند، نه ابن‌سینا. حتی اگر ابن‌سینا این عنوان را بپذیرد، قطعاً خدا را یکی از موجودات عالم عقول نخواهد دانست. زیرا از نظر او این موجودات همگی مخلوقات خدا و ممکن‌الوجود بالذات هستند.

گزینه ۲: در مرحله عقل بالملکه، فقط بدیهیات درک می‌شوند، نه معلومات ساده. زیرا معلومات ساده می‌توانند غیربدیهی و نیازمند به استدلال هم باشند. مثل «دو ضرب در دو مساوی چهار» که با وجود سادگی، بدیهی نیست و اثبات می‌شود.

گزینه ۳: برعکس این مطلب درست است. منزلت عقل فعال به عقل انسان، مثل نور است به چشم، نه چشم به نور.

۲۵۴- پاسخ: گزینه ۱

سؤال دانشی است و باید عبارت قطب‌الدین رازی را در ذهن داشته باشید. آن عبارت این بود: «حکمت اشراق، حکمتی است که اساس و بنیان آن اشراق است. اشراق نیز عبارت است از کشف و شهود و این حکمت همان حکمت شرقیانی است که اهل فارس بوده‌اند، زیرا حکمت آن‌ها هم شهودی و کشفی بوده است...».

توجه: طبق عبارت‌های دیگر کتاب درسی، این مطلب می‌تواند درست نباشد. زیرا کتاب در جای دیگری می‌گوید حکمت اشراق هم فلسفه است و لذا فقط بر اساس برهان عقلی محض استدلال می‌کند. اما در اینجا عبارت قطب‌الدین رازی موردنظر است و معنای پایه اصلی حکمت اشراق هم پایه استدلال‌های این حکمت نیست. بلکه مقصود این است که در این حکمت آن حقیقتی که شهود شده، با برهان عقلی، استدلالی و اثبات و تبیین می‌شود، نه اینکه کاری با شهود نداشته باشیم.

۲۵۵- پاسخ: گزینه ۱

ملاصدرا بر اساس مبانی فلسفی خود، استدلال ابن‌سینا را ارتقا بخشید. این مبانی همان اصالت و وحدت وجود و مراتب داشتن آن هستند. گزینه ۲: از نظر ملاصدرا درخت و انسان و خورشید و جمله این امور گوناگون مانند موج‌اند که از خود هویتی و وجودی جدای از خداوند ندارند و جز خدا، چیزی در عالم نیست. پس از نظر او، حق متعال هم در نظام وجود تحلیل می‌شود و کل وجود بدون هیچ محدودیتی، همان خداوند است (نکته بی‌ارتباط با کنکور: البته این دیدگاه از نظر بسیاری از فقها و متکلمان پذیرفته نیست و تعالی خداوند سبب می‌شود نتوان او را در نظام جهان معقول، توصیف کرد).

گزینه ۳: هستی گرفتن از یک وجود یگانه، پیام اصالت وجود نیست.

گزینه ۴: از نظر ملاصدرا کثرت به مراتب داشتن وجود برمی‌گردد، نه ماهیت.

روانشناسی

۲۵۶- پاسخ: گزینه ۱

در علوم تجربی با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی، بررسی می‌شود. روان‌شناسی نیز به عنوان یک علم تجربی، رابطه بین پدیده‌ها را با استفاده از مشاهدات تجربی بررسی می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: کنترل و پیش‌بینی در علم روان‌شناسی، نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر، با دشواری‌های بیشتری روبه‌رو است.

گزینه ۳: احتمال دارد برای موضوع یا پدیده‌ای، چند تبیین متفاوت و درعین حال صحیح وجود داشته باشد. به دلیل اینکه انسان دارای ابعاد جسمانی و غیرجسمانی است، توصیف دقیق پدیده‌های مربوط به انسان مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و...، بسیار دشوار است و موجب ارائه تبیین‌های متفاوت از چنین موضوعاتی در روان‌شناسی می‌شود.

گزینه ۴: ویژگی تکرارپذیری (نه تعریف عملیاتی) موجب رسیدن به نتایج یکسان در آزمایش‌های متعدد می‌شود. دقت کنید تعریف عملیاتی پدیده‌های علم روان‌شناسی به راحتی انجام نمی‌شود و استفاده از آن، موجب رسیدن به برداشت‌های یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده موردنظر می‌شود، نه نتایج یکسان.

۲۵۷- پاسخ: گزینه ۴

بررسی تک تک موارد به ترتیب:

■ قانون، مبنای طرح فرضیه نیست، بلکه مرحله بعد از فرضیه است. دانشمندان فرضیه‌ها را براساس دانش و تجربه‌های قبلی، و با استفاده از قوه تخیلشان مطرح می‌کنند؛ اگر این فرضیه‌ها تأیید و پذیرفته شوند، به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

■ فرضیه، ابزار اندازه‌گیری متغیرها نیست، بلکه تنها به بیان روابط احتمالی میان متغیرها می‌پردازد و اندازه‌گیری متغیرها با روش‌هایی مانند آزمون انجام می‌شود. ضمناً فرضیه پاسخی اولیه به مسئله‌های علمی از طرف پژوهشگران است که هم احتمال پذیرفته شدن و هم احتمال رد شدن آن وجود دارد. پس نمی‌توان مفهوم فرضیه را با عبارت «معتبر و پذیرفته شده» توصیف کرد.

■ فرضیه (نه اصل)، گزاره‌ای است که قبول یا رد آن مستلزم مشاهده تجربی است. اصل یا قانون، پس از پذیرش فرضیه از طریق مشاهدات تجربی و مطابقت دادن با یافته‌های مقبول شکل می‌گیرد، بنابراین پذیرفته شدن اصل، مستلزم چیزی نیست.

■ نظریه، مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع است. نظریه از کنار هم قرار گرفتن مسئله‌های مختلف درباره یک موضوع به وجود نمی‌آید.

۲۵۸- پاسخ: گزینه ۲

طبق تصویر کتاب، ایستادن مستقل در ۱۱ تا ۱۴ ماهگی اتفاق می‌افتد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: طبق فرمایش پیامبر اکرم (ص)، دوره اطاعت و فرمانبرداری مربوط به هفت سال دوم است؛ و در هفت سال اول که شامل طفولیت می‌شود، کودک آقا و سرور است و نمی‌توان از او توقع اطاعت داشت.

گزینه ۳: با رشد آگاهی کودکان از هیجان‌های مختلف و واکنش اطرافیان (به خصوص واکنش مادر)، سه هیجان ساده (ترس، خشم و محبت) به هیجان‌های مرکب دیگر، مانند احساس پشیمانی، سپاسگزاری و ترحم تعمیم می‌یابد.

گزینه ۴: ترس از غریبه‌ها که در ۷-۸ ماهگی رخ می‌دهد، اولین نشانه نیست. بلکه لبخند اجتماعی در ۲-۳ ماهگی، اولین علامت رشد اجتماعی در دوره کودکی و به خصوص طفولیت است.

۲۵۹- پاسخ: گزینه ۲

کودکان در دوره دبستان با یکدیگر بازی‌های گروهی می‌کنند، و علاقه خاصی به بازی با هم‌جنسان خود دارند. جمله معروف آن‌ها (دخترها با دخترها و پسرها با پسرها) را همگی شنیده‌ایم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: کودکان در ۴-۵ سالگی علاقه‌مندند در کنار یکدیگر ولی به تنهایی بازی کنند.

گزینه ۳: کودکان سنین ۷ تا ۱۰ سال (سنین دبستان)، به صورت گروهی و مشترک بازی می‌کنند.

گزینه ۴: در سنین اولیه کودکی، بازی‌ها به صورت موازی و انفرادی است و در سنین بالاتر به بازی‌های مشترک و گروهی تبدیل می‌شود.

۲۶۰- پاسخ: گزینه ۴

تفکر فرضی، برای اولین بار در دوره نوجوانی شکل می‌گیرد؛ به این معنا که نوجوانان فرضیه‌سازی می‌کنند و در پیش‌بینی یک موقعیت، از احتمال‌های مختلف بهره می‌برند؛ درحالی که مبنای استدلال در دوره کودکی، واقعیت‌های ملموس و بیرونی است. به مثال کتاب در این زمینه توجه کنید: هنگامی که مادر رامین و امین از آن‌ها می‌خواهد برای خرید نمک به مغازه بروند، رامین که سیزده ساله است می‌پرسد «اگر بسته بود چه کار کنم؟» یعنی به دلیل در نظر گرفتن احتمال‌های مختلف، احتمالی را در نظر می‌گیرد که امین ۷ ساله هرگز به آن نمی‌اندیشد. در این سؤال نیز حسین یک شرایط احتمالی را پیش‌بینی می‌کند، پس دارای تفکر فرضی است.

۲۶۱- پاسخ: گزینه ۳

این توصیف برای رفتار نوجوان به این دلیل است که هوای بهاری بی‌ثبات و غیرقابل پیش‌بینی است، و رفتار نوجوانان نیز تحریک‌پذیر و دارای بی‌ثباتی هیجانی است. به دلیل تغییرات فیزیولوژی و هورمونی در دوره نوجوانی، تحریک‌پذیری نوجوانان افزایش می‌یابد و حالات هیجانی آنان به سرعت تغییر می‌کند. یعنی به سرعت از یک حالت هیجانی وارد حالت هیجانی کاملاً متفاوتی می‌شوند. به مثال کتاب در این مورد دقت کنید: «سارا ۱۴ ساله است و بیشتر اوقات احساس می‌کند نمی‌تواند خود را کنترل کند. گاهی آن قدر شاد است که دلش می‌خواهد با صدای بلند بخندد و همه دوستان را به ناهار مهمان کند، و گاهی هم آن قدر غمگین است که دلش می‌خواهد زار زار گریه کند.»

۲۶۲- پاسخ: گزینه ۲

نشان دادن حرف «ت» قبل از آموزش آن در پایین صفحه مانع از آگاهی کامل می‌شود و ذهن دانش‌آموزان را برای آموختن این حرف آماده می‌کند. آماده‌سازی زمانی اتفاق می‌افتد که شناخت محرک معینی، تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک شبیه آن قرار می‌گیرد. در پدیده آماده‌سازی، ارائه پیشین محرک، دریافت بعدی را آسان می‌کند. از پدیده آماده‌سازی می‌توان در تبلیغات یا آموزش استفاده کرد. مثال کتاب: «اگر قرار است صبح روز بعد کتابی را مطالعه کنید، اگر آن کتاب را بالای سرتان بگذارید و بخوابید، به هنگام صبح بهتر فرا می‌گیرید تا اینکه بخواهید دنبال کتاب بگردید.»

۲۶۳- پاسخ: گزینه ۳

محرک‌های مختلفی اطراف ما وجود دارند. فرایند انتخاب یک محرک از بین محرک‌های حسی مختلف، توجه نام دارد. توجه با تمرکز متفاوت است، زیرا تمرکز، نتیجه توجه مداوم و پایدار است. تمرکز نداشتن میثم، به این معنی است که او محرک موردنظر (شماره تلفن) را به صورت بی‌ثبات و گذرا انتخاب کرده، نه به طور پایدار و مداوم. و بی‌توجه بودن آرمان، یعنی او محرک موردنظر (شماره تلفن) را از بین محرک‌های بی‌شمار پیرامون خود انتخاب نکرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: طبق صورت سؤال، میثم در حال به خاطر سپردن شماره تلفن است، اما تمرکز ندارد، یعنی مراحل احساس، توجه، و ادراک برای او شکل گرفته است. در نتیجه نمی‌توان گفت احساس نداشتن است.

گزینه ۲: آرمان نسبت به شماره تلفن نه توجه دارد، نه تمرکز. اما ممکن است سایر محرک‌ها را مورد توجه قرار داده باشد.

گزینه ۴: آرمان اصلاً به محرک توجه نداشتن است، پس تمرکز هم نمی‌تواند داشته باشد.

۲۶۴- پاسخ: گزینه ۲

کلمه کتاب با سایر کلمات ذکر شده، یک تفاوت بارز دارد و آن عینی بودن مفهوم کتاب است. در صورتی که سایر کلمات مفاهیم انتزاعی و غیرملموس هستند و نمی‌توان آن‌ها را به طور مستقیم مشاهده کرد. بنابراین کلمه کتاب، علاوه بر رمزگردانی شنیداری، از رمزگردانی دیداری هم برخوردار است. طبق متن کتاب، رمزگردانی بیشتر مطالب به شکل شنیداری است. اگر همین مطالب به صورت دیداری هم رمزگردانی شود، عملکرد حافظه بهتر خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: طبق فن «بیان اهمیت مطلب»، هرچه مطالب برایمان مهم‌تر و کاربردی‌تر باشند، رمزگردانی آن‌ها راحت‌تر است. اما در بین کلمات گفته شده، نمی‌توان گفت لزوماً کلمه کتاب برای همه شنوندگان نسبت به سایر کلمات از اهمیت بیشتری برخوردار است. ممکن است فردی مفهوم عدالت یا تلاش را مهم‌تر بداند.

گزینه ۳: فرصتی برای تکرار و مرور کلمات وجود نداشته است و از صورت سؤال نمی‌توان تکرار شدن کلمات را برداشت کرد.

گزینه ۴: سایر کلمات نیز می‌توانند در زندگی روزمره پرتکرار باشند. درضمن، پرتکرار بودن یک کلمه، از دلایل ماندگاری آن در حافظه نیست.

۲۶۵- پاسخ: گزینه ۱

توضیح موارد به ترتیب:

■ طبق آزمایش ایبنگهوس، بیشترین مقدار فراموشی در ساعت‌های نخست پس از یادگیری صورت می‌گیرد.

■ فراموشی یعنی ناتوانی در یادآوری و بازشناسی اطلاعاتی که قبلاً وارد حافظه شده است.

■ در خطای حذف کردن، فرد بخش‌هایی از خاطرات سپرده شده را فراموش می‌کند. مثلاً بعضی از کلمات را جا می‌اندازد.

■ در خطای اضافه کردن، فرد در یادآوری اطلاعات گذشته، به تحریف خاطرات یا افسانه‌بافی روی می‌آورد و چاله‌های ایجاد شده را پر می‌کند. مثلاً در تعریف یک صحنه از تصادف، به آن شاخ و برگ غیرواقعی می‌دهد.

۲۶۶- پاسخ: گزینه ۳

- روش‌هایی که مربوط به مرحله رمزگردانی (مرحله اول حافظه) هستند و به ترتیب در گزینه جواب ذکر شده‌اند:
- پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت (پرهیز از توجه ناقص): بیشتر افرادی که می‌گویند حافظه ما ضعیف است، مشکل حافظه ندارند، بلکه مشکل توجه دارند. یعنی هم‌زمان چند ماده اطلاعاتی را انتخاب می‌کنند و نسبت به هر کدام توجه ناقص دارند. بسیاری از فراموشی‌ها در عمل ناشی از توجه ناقص و نبود رمزگردانی است، نه مشکل حافظه.
 - مطالعه چندحسی: بیشتر مطالب به صورت شنیداری رمزگردانی می‌شوند. حال اگر این اطلاعات به صورت دیداری هم رمزگردانی شوند، رمزگردانی قوی‌تر صورت می‌گیرد. این کار مطالعه چندحسی نام دارد.
 - بیان اهمیت مطلب: برای اینکه حافظه پذیرای اطلاعات جدید شود، سعی کنید ابتدا درباره اهمیت آن موضوع اطلاعات کسب کنید. هرچه مطلب مهم‌تر و کاربردی‌تر باشد، دوست‌داشتنی‌تر است و رمزگردانی آن هم ساده‌تر انجام می‌شود. اما اگر چیزی را دوست نداشته باشیم، به سادگی رمزگردانی نمی‌شود.
 - بسط معنایی: برای ذخیره شدن درست هرچه مثال‌های بیشتری داشته باشیم، مفهوم موردنظر بهتر از سایر مفاهیم در حافظه می‌ماند. روش بسط معنایی یعنی ارائه مثال‌های مختلف برای یک مفهوم در هنگام رمزگردانی و به خاطر سپردن آن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- مواردی که در سایر گزینه‌ها مربوط به مرحله رمزگردانی نیستند:
- یادگیری با استراحت و کاهش اثر تداخل مطالب، هر دو راهکاری برای کاهش تداخل اطلاعات هستند. در تداخل، یادگیری‌های جدید مانع از یادآوری قبلی می‌شود. پس مربوط به مرحله بازیابی است.
- ساماندهی مطالب، یعنی نظم‌بخشی قفسه‌بندی اطلاعات که موجب راحت‌تر پیدا شدن اطلاعات می‌شود. این روش اختصاص به مرحله رمزگردانی ندارد.
- روش پس‌خبا از ۵ فن تشکیل شده و تنها ۲ فن پیش‌خوانی و خواندن به رمزگردانی مربوط است. پس نمی‌توان این روش را به‌طور کلی مربوط به رمزگردانی دانست.

۲۶۷- پاسخ: گزینه ۱

- این معلم از روش بارش مغزی استفاده کرده است. در این روش، تمامی راه‌حل‌های احتمالی ارائه می‌شوند و سپس بهترین راه‌حل مشخص می‌شود. مراحل این روش عبارتند از: تعریف مسئله (مرحله ۱)، ارائه راه‌حل‌های مختلف (مرحله ۲)، ارائه معیارهایی برای داوری درباره هر راه‌حل (مرحله ۳)، و در نهایت، انتخاب بهترین راه‌حل با استفاده از معیارها (مرحله ۴)

۲۶۸- پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد به ترتیب:

- اثر نهفتگی زمانی رخ می‌دهد که مسئله برای مدتی مشخص نادیده گرفته شود. در این صورت عواملی که مانع حل مسئله بودند، فراموش می‌شوند و هنگامی که مجدداً به مسئله بازمی‌گردیم، با از بین رفتن این عوامل، حل مسئله محقق می‌شود.
- نوع نگاه دانشمندان به مسائل با افراد عادی بسیار متفاوت بوده و به همین علت آن‌ها قادر به اکتشافات و اختراعات زیادی بودند و می‌توانستند در رابطه با مسائل، نظریه‌های جدید ارائه دهند.
- استفاده از تکنیک‌های جدید و خلاقانه در پرورش حافظه عددی، مربوط به نوع نگاه به مسئله است. نوع نگاه فرد به مسئله باعث می‌شود تا فرد در حافظه خود، اطلاعات مرتبط با آن نگاه خاص را به‌خاطر آورد و اقدامات احتمالی فرد برای حل مسئله، تحت‌الشعاع آن نگاه خاص خواهد بود. بن‌بست، زمانی ایجاد می‌شود که حل‌کننده مسئله با نگاه فعلی قادر به حل آن مسئله نباشد. راه خروج از این بن‌بست، تغییر نگاه فرد و استفاده از روش‌های جدید و خلاقانه است.

۲۶۹- پاسخ: گزینه ۳

- خرد کردن، یعنی یک مسئله بزرگ به چندین مسئله کوچک تقسیم شود. افراد با استفاده از این روش، مسئله‌های کوچک را حل می‌کنند تا به تدریج مسئله بزرگ‌تر حل شود.
- باز کردن رمز گاوصندوقی که رمز آن را فراموش کرده‌ایم و تقسیم برنامه مطالعاتی طولانی به دوره‌های مطالعاتی کوتاه‌تر و تقسیم یک هدف کلی آموزشی به اهداف قابل دستیابی، نمونه‌هایی از این روش هستند.
- کاهش تفاوت وضعیت موجود با وضعیت مطلوب، روشی است که فرد را به تدریج به حل مسئله می‌رساند، ولی از ابتدا، خرده هدف‌های مشخص و مستقلی وجود ندارد.

معمای برج هانوی و پازل ۱۰۰۰ تکه با این روش قابل حل هستند.

- هنگامی از روش شروع از آخر استفاده می‌کنیم که به یک مسئله حل شده دسترسی داریم، اما فرایند رسیدن به آن را نمی‌دانیم. در این وضعیت، از مسئله حل شده شروع می‌کنیم و قدم به قدم به عقب برمی‌گردیم تا به فرایند و نحوه ساخت آن دست پیدا کنیم. مثال‌هایی از روش شروع از آخر: دوخت یک مانتو بر اساس مدل عرضه‌شده در فروشگاه- مهندسی معکوس ساخت یک خودرو از روی یک نمونه خارجی

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: تهیه یک غذای جدید با خوردن آن غذا، روش خرد کردن نیست، بلکه شروع از آخر است.
- گزینه ۲: ارائه و بررسی همه راه‌حل‌های احتمالی مربوط به روش بارش مغزی است، و به کاهش تفاوت ارتباطی ندارد/ ساخت یک خودرو بر اساس طراحی صنعتی، روش شروع از آخر نیست.
- گزینه ۴: تقسیم برنامه مطالعاتی طولانی به دوره‌های مطالعاتی کوتاه‌تر، روش خرد کردن است، نه روش کاهش تفاوت/ طراحی و ساخت خلاقانه یک ربات، از طریق شروع از آخر انجام نمی‌شود.

۲۷۰- پاسخ: گزینه ۱

- چشم دید و دلم خواست: این ضرب‌المثل مربوط به شرایطی است که فرد، بر اساس احساسات و امیال درونی خود عمل می‌کند، پس نشان‌دهنده سبک تصمیم‌گیری احساسی است. ملاک تصمیم‌گیری در این سبک، عواطف و هیجانات زودگذر می‌باشد.
- گر صبر کنی ز غوره حلوا سازم: این ضرب‌المثل به سبک تصمیم‌گیری منطقی اشاره دارد که در این روش تصمیم‌گیری بر اساس سنجیدن تمامی راهکارهای ممکن، مشورت با افراد خبره و طبق قوانین است. این سبک تصمیم‌گیری مستلزم صرف زمان و داشتن صبر و بردباری است، اما نتایج مطلوبی به دنبال دارد.
- وعده سر خرمن دادن: این ضرب‌المثل، کنایه از کسی است که به وعده‌هایش عمل نمی‌کند، یا آن‌ها را به تعویق می‌اندازد. به عبارتی سبک تصمیم‌گیری اجتنابی دارد. زیرا در این سبک فرد دست‌دست می‌کند و کار امروز را به فردا می‌اندازد.
- چشم بسته تو چاه رفتن: این ضرب‌المثل به سبک تصمیم‌گیری وابسته اشاره دارد. زیرا فرد در این سبک، بدون فکر کردن، کورکورانه اطاعت می‌کند، بدون توجه به اینکه انتخاب دیگران، لزوماً برای او مناسب نیست.

۲۷۱- پاسخ: گزینه ۲

مراحل	اقدام مورد نیاز	مثال توضیحی
۱	شناسایی و تعریف تصمیم مورد نظر	انتخاب رشته ورزشی
۲	شناسایی تعداد اولویت‌ها یا انتخاب‌ها	انتخاب رشته ورزشی رزمی از بین سه رشته
۳	بیان ویژگی‌های هر انتخاب یا اولویت	بررسی توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای هر رشته و...
۴	ارزیابی پیامدهای هر انتخاب یا اولویت	علائق ورزشی و دستاوردهای آینده در هر رشته ورزشی و...
۵	اجرای بهترین اولویت	انتخاب رشته ورزشی تیراندازی با تیرکمان
۶	تعهد و پایبندی به اجرای اولویت مورد نظر	انجام منظم تمرینات و شرکت در کلاس‌های آموزشی
۷	بررسی پیامدها و نتایج اجرای اولویت مورد نظر	بررسی میزان پیشرفت در تیراندازی و ابراز رضایت از آن

۲۷۲- پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد به ترتیب:

- انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی: مهم پیچیده گروهی
- مهم است، زیرا در سرنوشت یک ملت اثر دارد. پیچیده است، چون تعداد زیادی نامزد وجود دارد. گروهی است چون با رأی‌گیری از همه مردم انجام می‌شود و تابع تصمیم یک نفر نیست.
- انتخاب هدیه مناسب روز مادر: معمولی ساده فردی.
- معمولی است، چون مربوط به موضوعات عادی و روزمره است. ساده است، چون به راحتی بر اساس یک یا دو ویژگی انجام می‌شود، حتی اگر انتخاب‌های زیادی وجود داشته باشد (مانند تصمیم‌گیری مینا درباره خرید مانتو). و فردی است چون به گروهی بودن آن اشاره‌ای نشده است (اگر گفته شده بود توسط همه فرزندان، یک تصمیم گروهی محسوب می‌شد).
- انتخاب شغل از بین دوشغل «کارمند روابط عمومی» و «مهمانداری هواپیما»: مهم، پیچیده فردی
- مهم است چون شغل یک موضوع تأثیرگذار در همه جنبه‌های زندگی است. فردی است، چون فرد به تنهایی باید درمورد آن تصمیم بگیرد و مسئولیت آن را قبول کند.
- پیچیده است، زیرا با اینکه دو اولویت دارد، اما موضوع از اهمیت بالایی برخوردار است و هریک از اولویت‌ها جنبه‌های متعددی دارند که باید بررسی شوند. مانند مثال کتاب درباره تصمیم‌گیری پدر مینا که هرچند تنها دارای دو اولویت بود، اما به دلیل اهمیت موضوع که تعیین محل سکونت او بود، تصمیمش از نوع پیچیده بود.
- انتخاب راهبرد مناسب در امتیازگیری تیم کشتی فرنگی: مهم گروهی.
- گروهی است، زیرا سرمربی و مربی با کمک اعضای تیم، درباره آن تصمیم می‌گیرند. مهم است زیرا پیروزی و امتیازگیری در حفظ آبرو و اعتبار تیم و همچنین موفقیت تمام اعضای آن تأثیرگذار است. در مورد ساده یا پیچیده بودن تصمیم، اطلاعات کافی نداریم و اولویت‌ها مشخص نیستند، ولی به نظر پیچیده می‌رسد.

۲۷۳- پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد به ترتیب:

- پیامدهای نداشتن هدف در زندگی: موجب بیراهه رفتن و اتلاف منابع انرژی فرد می‌شود.
- پیامد انتخاب هدف‌های کوچک در زندگی: اگر اهداف را بسیار کوچک و بی‌ارزش و زودگذر انتخاب کنیم؛ هرگز انگیزه تلاش و عمل ایجاد نمی‌شود؛ زیرا از انجام آن‌ها احساس ارزشمندی، افتخار و غرور نمی‌کنیم.
- تعریف هدف: هر چیزی است که انسان سعی دارد به آن برسد و فکر می‌کند، برایش مؤثر و مفید است.

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه ۱: گرچه ایجاد توانمندی، پیامد انتخاب هدف است؛ اما نمی‌توان گفت عدم توانمندی، لزوماً نتیجه نداشتن هدف است. / پیامد انتخاب اهداف بالا و دست‌نیافتنی (نه اهداف کوچک)، این است که به آن‌ها دست پیدا نمی‌کنیم و از تلاش بازمی‌مانیم / این تعریف باور است، نه هدف.

گزینه ۲: جلوگیری از بیراهه رفتن و اتلاف منابع، نتیجه داشتن هدف است، نه نداشتن آن / نداشتن انگیزه عمل و دست‌نیافتنی بودن آن‌ها، پیامد انتخاب اهداف بالا و دست‌نیافتنی است.

گزینه ۳: اعتقاد راسخ به امکان‌پذیر بودن یا امکان‌پذیر نبودن کاری، تعریف باور است.

۲۷۴- پاسخ: گزینه ۱

هدفمندی از عوامل نگرشی مثبت است؛ زیرا موجب ایجاد توانمندی و انسجام در رفتار می‌شود. داشتن هدف معین، فرد را از بیراهه رفتن و اتلاف منابع انرژی مصون می‌دارد. حرکت در مسیر دستیابی به هدف، خود نوعی موفقیت تلقی می‌شود؛ در نتیجه، فرد تحت تأثیر موانع زودگذر و عواملی چون خستگی قرار نمی‌گیرد. انتخاب هدف، امید به موفقیت را به همراه می‌آورد. درماندگی آموخته‌شده بر شناخت و رفتار انسان تأثیر منفی دارد؛ زیرا این شرایط موجب می‌شود فرد ناتوانی خود را باور کند و دیگر توان حرکت و خلاقیت نداشته باشد. در نتیجه به موجودی بی‌تحرك و خنثی تبدیل می‌شود. یعنی شرایط را خارج از کنترل خود می‌داند. دقت کنید ناهماهنگی شناختی، ممکن است گاهی تأثیر مثبت بر شناخت و رفتار انسان داشته باشد، زیرا فرد را وادار می‌کند از طریق تغییر دادن رفتار یا نگرش منفی خود، به هماهنگی برسد.

۲۷۵- پاسخ: گزینه ۲

دشواری تکلیف: بیرونی، غیرقابل کنترل، پایدار

بیرونی، زیرا به عواملی غیر از خود فرد مربوط است. - غیرقابل کنترل، زیرا فرد نمی‌تواند آن را تغییر دهد. - پایدار، زیرا یک آزمون دشوار، همیشه دشوار است.

استعداد: درونی، غیرقابل کنترل، پایدار

درونی، زیرا به ویژگی‌های خود فرد بستگی دارد. - غیرقابل کنترل، زیرا فرد نمی‌تواند آن را تغییر دهد. - پایدار، زیرا میزان آن کم و زیاد نمی‌شود.

مؤسسه آموزشی فرهنگی